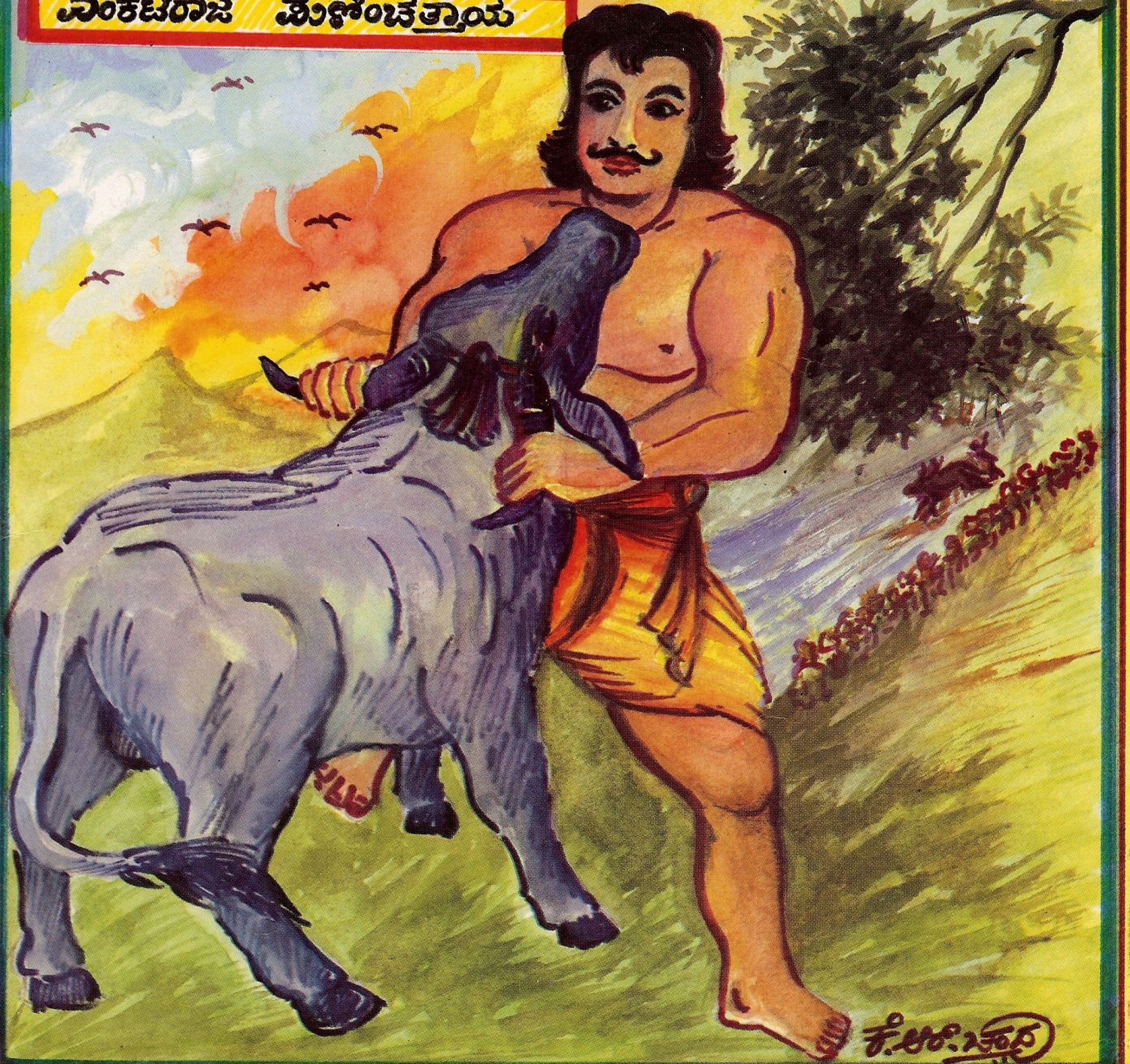

ಪುಕ್ಕುರು ಬಾಚೆ

ವೆಂಕಟರಾಜ ಪುಣೆಂಚತ್ರಾಯ

ಕೆ.ಎಂ.ವೆಂಕಟರಾಜ

ಕರ್ನಾಟಕ ಕುಳು ಪ್ರಾಣಿವೈದ್ಯ ಅಕಾಡೆಮಿ
ಬೆಂಗಳೂರು ಕುಳುಕೆಳುಲು

'TULU SHORT STORIES FOR CHILDREN' SERIES

PULKOORA BACHE by Venkataraja Puninchathaya

Published by Karnataka Tulu Sahitya Academy, Corporation Building, Lalbhag, Mangalore - 575003.

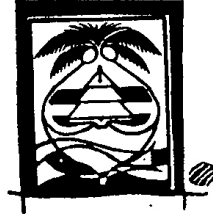
ಪ್ರಥಮ ಮುದ್ರಣ	:	1998
ಬೆಲೆ	:	ರೂ. 15
ಪುಟಗಳು	:	24
ಪ್ರಧಾನ ಸಂಪಾದಕ	:	ಡಾ. ಬಿ.ಎ. ವಿವೇಕ ರೈ ಅಧ್ಯಕ್ಷರು ಕರ್ನಾಟಕ ತುಳು ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಕಾಡೆಮಿ
ಪ್ರಕಾಶಕರು	:	ಡಾ. ಪಾಲ್ವಾಡಿ ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಆಚಾರ್ ರಿಜಿಸ್ಟ್ರಾರ್ ಕರ್ನಾಟಕ ತುಳು ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಕಾಡೆಮಿ
ಹಕ್ಕುಗಳು	:	ಅಕಾಡೆಮಿ
ಅಕ್ಷರ ಸಂಯೋಜನೆ	:	ಆಕೃತಿ ಕಂಪ್ಯೂಟರ್ಸ್, ಮೈದಾನ 4ನೇ ಅಡ್ಡರಸ್ತೆ, ಮಂಗಳೂರು - 575001
ಮುದ್ರಣ	:	ಪ್ರಕಾಶ್ ಆಫ್‌ಸೆಟ್ ಪ್ರಿಂಟರ್ಸ್, ಬೈಕಂಪಾಡಿ ಕೈಗಾರಿಕಾ ಪ್ರದೇಶ, ನವ ಮಂಗಳೂರು - 575010

BWP-1681.
10/10/17
G-2262
2/8/18.

ಜೋಕುಲೆಗಾದ್ ತುಳು ಕತೆಕುಲು - 5

ಪುಳೂರ ಬಾಚೆ

ವೆಂಕಟರಾಜ ಪುಣಿಂಚತ್ತಾಯ

ಕರ್ನಾಟಕ ತುಳು ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಕಾಡೆಮಿ

ಲಾಲ್‌ಬಾಗ್, ಮಂಗಳೂರು - 575003.

ಅಧ್ಯಕ್ಷರೇನ ಮದಿಪು

ತುಳುನಾಡ್‌ಡ್ ಪ್ರಾಕ್‌ಡ್‌ದಿಂಚಿ ನಮ್ಮ ಹಿರಿಯಾಕುಲು ಪಂಡೊಂದು ಬತ್ತಿಂಚಿ ಅಜ್ಜಿ ಕತೆಕುಲು, ಪಾಡ್ಡನದ ಕತೆಕುಲು ಒಂಚಿ ಕಾಲೊಡು ನಮ್ಮ ತುಳುವೆರ್ಗ್ ಅಕ್‌ಲ್ ಚರಿತ್ರನ್ ತೆರಿಪಾಯಿನ ಕಲ್ಪಾಯಿನ ವಿದ್ಯೆಲು. ಕೋಟಿ ಚೆನ್ನಯರ್, ಸಿರಿ, ಅಬ್ಬಗೆ ದಾರಗೆ, ದೇವು ಪೂಂಜೆ, ಅಗೋಳಿ ಮಂಜಣೆ, ಪುಳ್ಳೂರು ಬಾಚೆ, ಪರತಿ ಮಂಗಣೆ ಇಂಚಿ ಏತೇತೋ ಆಂಚೊವು ಪೊಂಚೊವೆಲೆನ ಪುದರ್‌ಲೆನ್ ಕತೆಕೆಲೆನ್ ನಮ್ಮ ಹಿರಿಯಾಕುಲು ಕೇಂಡೊಂದು ಕಲ್ತೊಂದು ಮಲ್ಲೆ ಆತರ್. ಒಂಚಿ ಕಾಲದ ಅಜ್ಜಿ ಅಜ್ಜೆರ್ಕುಲು ಪುಳ್ಳೆಲ್ಗೆ ಪನೊಂದಿತ್ತಿನ ಕತೆಕ್ಲೆಡ್ ಕುಸಾಲ್ ಇತ್ತಂಡ್, ಕುಸೆಲ್ ಇತ್ತಂಡ್. ಕನಕಟ್ಟುನ, ಗೇನ ಪುಟ್ಟಾವುನ ಶಕ್ತಿ ಇತ್ತಂಡ್. ತೆಲ್ತ್ ತೆಲ್ತ್‌ದ್ ಬಂಚಿ ಉರ್ಕಾವುನ ಉಲ್ಲಾಸ ಇತ್ತಂಡ್. ಇಂಚಿ ತೆಲಿಪುನ ಯೋಚನೆ ಮಲ್ಪುನ ಪೊಸ ಲೋಕೊಗು ಪೋಪುನ, ಪೊಸ ಸಾದಿ ಪತ್ತುನ, ಪೊಸ ವಿದ್ಯೆಲೆನ್ ತುಳುವೆರ್ ಕಲ್ತ್‌ದಾನೆ ಅಕ್ಲೆನ ಅಜ್ಜಿ ಕತೆಕ್ಲೆಡ್ ಇಂಚಿತ್ತಿ ಅಜ್ಜಿ ಕತೆಕ್ಲೆ, ಪಾಡ್ಡನದ ಕತೆಕ್ಲೆ ರುಚಿನ್ ನಮ್ಮ ಪೊಸ ಕಾಲದ ತುಳುವ ಜೋಕ್ಲೆಗ್ ಪುಟ್ಟವೊಡು ಪನ್ನಿ ಆಸೆ ಕರ್ನಾಟಕ ತುಳು ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಕಾಡೆಮಿದವು. ಅಂಚಾದ್ ಈ 20 ತುಳು ಕತೆ ಬೂಕುಲೆನ್ ತುಳು ಸಾಹಿತಿಲೆಡ ಬೂಕುಲೆ ಕತೆಕೆಲೆಗ್ ಬೋಡಾಪಿನ ಚಿತ್ರೋಲೆನ್ ಸೇರ್ಪಾದ್ ಬೂಕುಲೆ ಮೋನೆಲೆಗ್ ರಂಗ್ ಪಾಡ್ಪಾದ್ ತುಳು ಜೋಕುಲೆ ಮಟ್ಟೆಲ್‌ಗ್ ಪಾಡೊಂದುಂಡು.

ತುಳು ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಕಾಡೆಮಿ 1994ಟ್ ಈ ಕತೆ ಬೂಕುಲೆನ್ ಬರೆಪವುನ ಯೋಚನೆ ಮಲ್ತ್‌ದ್ ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲಾ ಪಂಚಾಯತ್‌ದೊಟ್ಟಿಗೆ ಸೇರ್‌ದ್ ಅಜ್ಜಿ ಮಲ್ಪುನ ಯೋಜನೆ ಇತ್ತಂಡ್. 20 ಜನ ಸಾಹಿತಿಲೆಕುಲು ಅಕಾಡೆಮಿಡ್ ಸೇರ್‌ ಚರ್ಚೆ ಮಲ್ತ್‌ದ್ ಈ ಬೂಕುಲೆನ್ ಬರೆದ್ ಕೊರ್ಯರ್. ಬೇತೆ ಬೇತೆ ಕಲಾವಿದೆರ್ಕುಲು ಈ ಬೂಕುಲ್ಲ ಮೋನೆದ ಚಿತ್ರೋಲೆನ್ ಉಳಯಿದ ಚಿತ್ರೋಲೆನ್ ಬರೆದ್ ಕೊರ್ಯರ್. ಆಂಡ 1995ಟ್ ತುಳು ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಕಾಡೆಮಿ ಅಸ್ತಿತ್ವೊಡು ಇಜ್ಜಂದಿನೆಡ್‌ದಾಲಾ, 1996ಟ್ ಅಕಾಡೆಮಿಗ್ ಪೊಸ ಜುವ ಕೊರ್ನಗ ಜಿಲ್ಲಾ ಪಂಚಾಯತ್‌ದ ಯೋಜನೆ ಉಂತುದು ಪೋಯಿನೆಡ್‌ದಾಲಾ ಬೊಕ್ಕ ಅಕಾಡೆಮಿದ ಪಣವುದ ತಾಪತ್ರಯೊಲೆಡ್‌ದಾಲಾ ಈ 20 ಬೂಕುಲೆನ್ ಅಜ್ಜಿ ಮಲ್ಪುನ ಕೆಲಸೊ ದುಂಬು ದುಂಬೆ ಪೋಂಡು. ಆಂಡ ಇತ್ತೆ ಎಂಚಲಾ ಮನಸ್ ಮಲ್ತ್‌ದ್ ಈ ಎಡ್ಡೆ ಕೆಲಸೊನು ಕೋಡಿ ಎತ್ತವೊಡುಂದು ತುಳು ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಕಾಡೆಮಿ ಈ 20 ಬೂಕುಲೆನ್ ಅಜ್ಜಿ ಮಲ್ತೊಂದುಂಡು.

ಈ ಬೂಕುಲೆನ್ ಬರೆದ್ ಕೊರ್ತುನ ಮಾತ ತುಳು ಸಾಹಿತಿಲೆನ್ಲಾ, ಅವೆಕ್ ಚಿತ್ರ ಬರೆದ್ ಕೊರ್ತಿ ಕಲಾವಿದೆರ್ನ್ಲಾ ಅಕಾಡೆಮಿ ಮೋಕೆಡ್ ನೆನೆತೊಂದುಂಡು. ಉಂದೆಟ್ ಪುಳ್ಳೂರು ಬಾಚೆ ಕತೆ ಬೂಕುನು ಪೊರ್ಲುಡು ಮೋಡೆದ್ ಕೊರಿನ ವೆಂಕಟರಾಜ ಪುಣಿಂಚತ್ತಾಯ ಮೆರೆಗ್ ಅಕಾಡೆಮಿದ ಪುದರ್‌ಡ್ ಸೊಲ್ತೆ ಸಂದಾವೊಂದುಲ್ಲೆ. ಈ ಬೂಕುಗು ಅಕ್ಷರ ಜೋಡಣೆ ಮಲ್ತ್ ಕೊರಿನ ಆಕೃತಿ ಕಂಪ್ಯೂಟರ್‌ದ ಕಲ್ಲೂರು ನಾಗೇಶ್ ಬೊಕ್ಕ ನಳಿನಿ ಸುವರ್ಣ ಮೊಕ್ಲೆಗ್ಲಾ, ಕಡಮೆ ಕಾಲೊಡು ಪೊರ್ಲು ಪೊಲಿಗ್ಡೆ ಅಜ್ಜಿ ಮಲ್ತ್ ಕೊರಿನ ಪ್ರಕಾಶ್ ಆಫ್‌ಸೆಟ್ ಬೈಕಂಪಾಡಿ ಇಂದೆತ್ತ ದನಿ ಕೆ.ಎಂ. ಶಂಕರ ಪ್ರಭು, ಮೇನೇಜರ್ ಶ್ರೀನಿವಾಸ ರಾಯೆರ್ ಸಹಾಯೊನು ಅಕಾಡೆಮಿ ಏಪಲಾ ನೆನೆತೊನುಂಡು.

ಮಂಗಳೂರು

16.3.1998

ಪ್ರೊ. ಬಿ.ಎ. ವಿವೇಕ ರೈ

ಪುಳೂರು ಬಾಚೆ

೦

ಸುಮಾರ್ ಇನೂರ್ ವರ್ಸೊಗು ದುಂಬುದ ಕತೆ. ತುಳು ನಾಡ್ ಬಾಚೆ ಪಂಡ್ ದ್ ಒರಿ ಇತ್ತೆ. ಬಾರೀ ಮಲ್ಲ ಜಗಜಟ್ಟಿ. ಅಗೊಳಿ ಮಂಜಣೆ ಬಡಕ್ಕಾಯಿದಾಯೆ - ಬಾಚೆ ತೆನ್ನಾಯಿದಾಯೆ. ಮುಕುಲು ರಡ್ ಜನೊಲಾ ತುಳುನಾಡ್ ದ ಮಲ್ಲ ವೀರೆರ್.

ಕುಂಬೈ ಸೀಮೆಡ್ ಸಿರಿಬಾಗಿಲು ಪಂಡ್ ದ್ ಒಂಜಿ ಗ್ರಾಮೊ. ಆ ಗ್ರಾಮೊಡು ಪುಳೂರು ಪನ್ನಿ ಒಂಜಿ ಊರು. ಅವು ಬಾಚೆ ಪುಟ್ಟಾದಿನ ಊರು. ಆಯನ ಅಪ್ಪಮ್ಮಗ್ ಆಯೆ ಒರಿಯೆನೇ ಮಗ್. ಅವುಲ ಅಪೂರ್ಪೊಡು ಪುಟ್ಟಿನಾಯೆ. ಅಂಚಾದ್ ಬಾರೀ ಪ್ರೀತಿಡ್ ಅಪ್ಪಮ್ಮನಕುಲು ತಾಂಕ್ಯೆರ್. ಮುದ್ದು ಮುದ್ದಾಯಿ ಮೋರೆ, ಉಂಡೆ ಉಂಡೆ ಶರೀರೊ. ಜಾತಕೊ ತೂದು ಜೋಯಿಸೆರ್ ಪಂಡೆರ್ಗೆ - ಇಂಬೈ ಬಾರೀ ಮಲ್ಲ ವೀರೆ ಆಪೇಂದ್.

ಬಾಚನ ನಿಜವಾಯಿ ಪುದರ್ ಅಂಚ ಅತ್ತ್. ವಾಸುದೇವೇಂದ್ ಅಪ್ಪಮ್ಮ ದೀತಿನ ಪುದರ್. ಅವ್ವೇ ಒಂತೆ ಎಲ್ಯ ಆದ್ ಬಾಚೇಂದಾಂಡ್. ಬಾಚನ ಹಿರಿಯಕುಲು ಮಲ್ಲ ಶ್ರೀಮಂತರ್ ಮಿನಿ ದಾಲ ಅತ್ತ್. ಪುಳೂರು ಮಾಲಿಂಗೇಶ್ವರ ದೇವಸ್ತಾನೊಡು ಅಕ್ಕೆಗ್ ಚಾಕ್ರಿ. ಐಟ್ ತಿಕ್ಕುನ ಎಲ್ಯ ಆದಾಯೊಡು, ಅಕ್ಕು ಸಂತೋಸೊಡು ಕರಿಯೊಂದಿತ್ತೆರ್.

ಬಾಚಗ್ ಆಯನ ಅಮ್ಮೆ ಬರವು ಕಲ್ಪಾಯೆರ್. ಅಪ್ಪೆ ಪುರಾಣ ಕತೆ ಪಂಡೆರ್. ಬೀಮು ಹನುಮಂತೇರ್ ಕತೆ ಪಂಡ ಆಯಗ್ ಬಾರೀ ಇಷ್ಟೊ. ಇಂಚ ಬರೇದ್ ಓದಾದ್ ಕೇಂಡ್ ಆಯೆ ಮಲ್ಲ ಬುದ್ಯಂತೆ ಆಯೆ. ಎಣ್ಣನೆ ವರ್ಸೊಡೇ ಆಯಗ್ ಉಪನಯನೊ ಆಂಡ್.

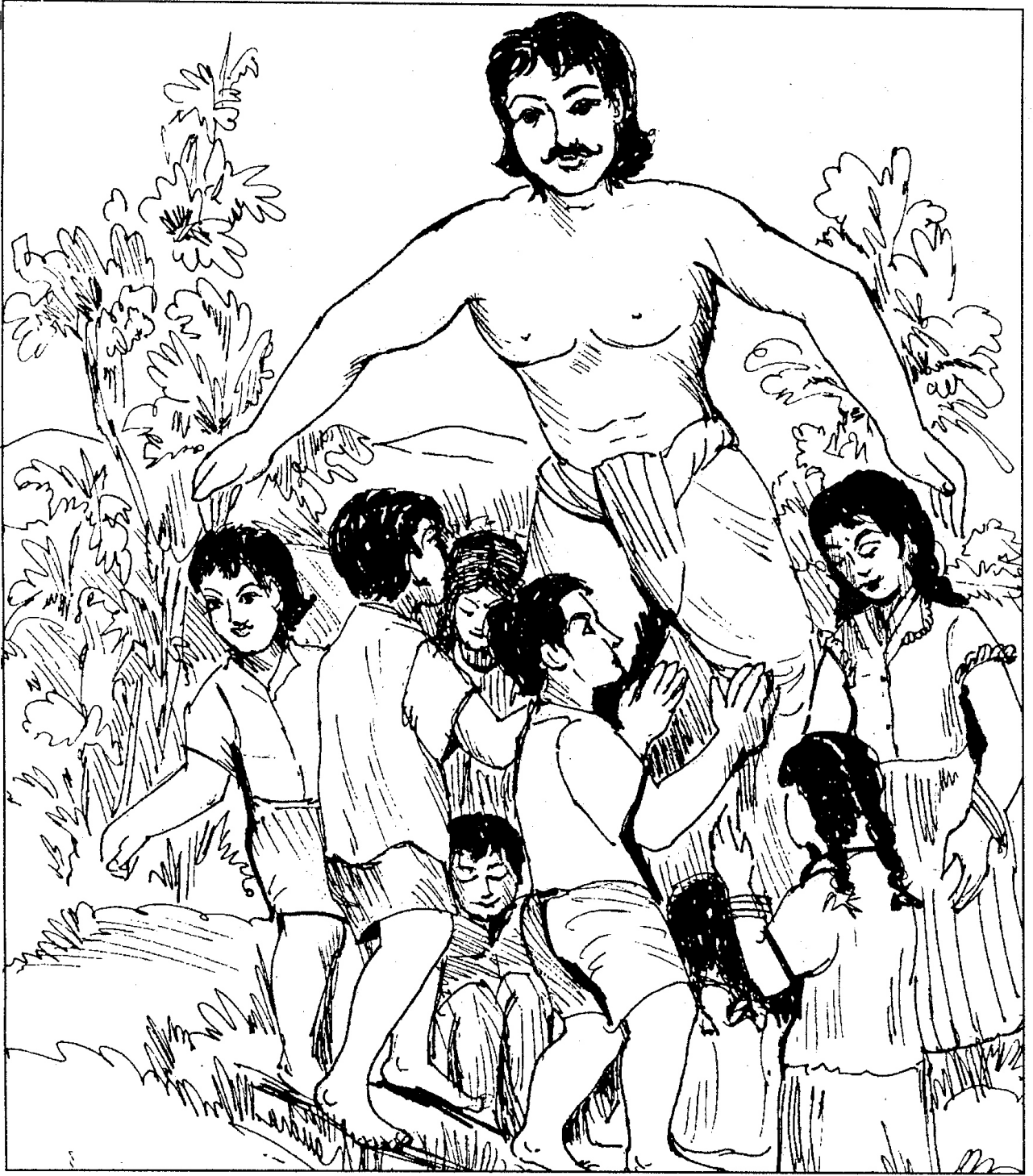
ಬಾಚೆ ಮನಿಪ್ಪಾಂದೆ ಕುಲ್ಲನ ಬಾಲೆ ಅತ್ತ್. ದಾನಾಂಡಲಾ ಒಂಜಿ ಕೈ ಕೆಲಸೊ ಮಲ್ತೊಂದೇ ಇಪ್ಪೆ. ಆಯಗ್ ಮರತ್ತ ಎಲ್ಯ ಎಲ್ಯ ಗೊಂಬೆ ಮಲ್ಚುರ ಗೊತ್ತಾಂಡ್ - ಎಂಚ ಕಲ್ತನೋ ದೇಬೆರೆಗೇ ಗೊತ್ತು. ಆಯೆ ಇತ್ತಿನಲ್ಪ ಜೋಕುಲು ಮಾತಾ ಸೇವೆರ್. ಅಕ್ಲೆಗ್ ಮಾತ ಆಯೆ ಒಂಜೊಂಜಿ ಗೊಂಬೆ ಕೆತ್ತದ್ ಕೊರ್ವೆ. ಆನೆ, ಕುದ್ರೆ, ಪಿಲಿ, ಪಂಜಿ ಇಂಚ ನಾನಾ ರೀತಿದ ಗೊಂಬೆಲು.

ಒರೊರೊ ಜೋಕ್ಕು ಮಾತ ದೇವಸ್ತಾನೊಡು ಕೂಟ ಕೂಡುವೆರ್. ಆ ಕೂಟೊಗು ಬಾಚೆನೇ ಮುಖಂಡೆ. ಬಾಚೆ ಉಲ್ಲೆಡ ಜೋಕ್ಕೆ ಆಟೊ ಸುರುವಾಂಡ್ಂದೇ ಲೆಕ್ಕೊ. "ಪಲ್ಲಿ ಗುದ್ದೊಂದ್" ಒಂಜಿ ಆಟೊ ಉಂಡು. ರಡ್ಡ್ ಜನೊ ಗಟ್ಟಿಡ್ ಕೈ ಕೈ ಪತ್ತದ್ ಉಂತುವೆರ್. ಬಾಕಿದಕುಲು ಒರ್ಯೊರ್ಯೆನೇ ಬತ್ತದ್ ಅಕ್ಲೆ ಕೈನ್ ಬುಡ್ಪಾಯರೆ ತೂವೆರ್. ಅಕ್ಲೆ ಸವೋ ಗುದ್ದುವೆರ್. ಆ ಗುದ್ದುನು ತಡೆವೊಂದು ಅಕ್ಲೆ ಕೈ ಬುಡ್ಪಾವೊಡು. ಬಾಚೆ ಉಲ್ಲೆಡ ಒಂಜೇ ನಿಮಿಷೊಡು ಕೈ ಬುಡುಪ್ಪಾವೆ. ಕೈ ಕೈ ಪತ್ತದ್ ಉಂತೆಡ ಬಾಕಿದಕುಲೆಗ್ ಬುಡ್ಪಾಯರಲಾ ಬಲ್ಲಿ. ಮಾತೇರ್ಲ ಗುದ್ದು ತಿಂದ್ಂದೇ ಸೋಪೊಡಾತೆ.

ನನೊಂಜಿ ಆಟೊ ಉಂಡು - ಅಪ್ಪಚೆಂಡ್. ಸುರುಟು ಚೆಂಡ್ನ್ ಮಿತ್ತಗ್ ದಕ್ಕೊಡು. ಅವು ನೆಲಕ್ ಬೂರಿ ಕೂಡಲೆ ಅವೆನ್ ಪೆಜೊಡು. ಪೆಜಿನಾಯಗ್ ಚೆಂಡ್ ದ ಹಕ್ಕು. ಆಯೆ ಆ ಚೆಂಡ್ನ್ ಬುಕೊರಿಯಗ್ ತಾಗುನಲೆಕ್ಕ ದಕ್ಕುವೆ. ಆಯೆ ಅವೆನ್ ಕೈಟ್ ಪತೊಂದು ನನೊರಿಯಗ್ ದಕ್ಕುವೆ. ಕೈಟ್ ಪತೊನಿಯರ ಆಯಿಜಡ ಸೋತೇಂದೇ ಲೆಕ್ಕೊ. ಪೆಟ್ಲಾಲಾ ತಿಕ್ಕಂಡ್ - ಮರ್ಯಾದಿಲಾ ಪೋಂಡ್. ಇಂಚ ಒರ್ಯಗೊರಿ ಚೆಂಡ್ ದಕ್ಕೊಂದು ನೇವಡ್ ಮಲ್ತೊನುನ ಆಟೊ ಉಂಡು. ಬಾಚೆ ಇತ್ತೆಡ ಚೆಂಡ್ ಆಯಗ್. ಆಯೆನೇ ಪೆಜಿವೆ. ಆಯೆನೇ ದಕ್ಕುವೆ. ಆಯೆ ಕೊರಿಯೆಡ ಬಾಕಿದಕುಲೆಗ್ ಉಂಡು.

ಬಾಚೆ ಪಂಡ ಮಾತ ಜೋಕುಲೆಗ್ಲಾ ಕುಶಿ. ಜೋಕುಲೆಗ್ ಬೋಡಾದ್ ಆಯೆ ಎಂಚಿ ಉಪಕಾರೊಲಾ ಮಲ್ಪೆ. ಆಯಗ್ ಬೋಡಾದ್ ಜೋಕುಲುಲಾ ಉಪಕಾರೊ ಮಲ್ಪೆರ್.

ಇತ್ತೆ ಬಾಚೆ ಜವ್ವನೆ ಆಯೆ. ಎಡ್ಡೆ ಗಟ್ಟಿಮುಟ್ಟಾಯಿ ಶರೀರೊ. ರಡ್ಡ್ ಬಳ್ಳಿ ಬಾರ್ ಪದಾರುನಾತ್ ಮಲ್ಲ ತಿಗಲೆ. ಉರುಟುರುಟು ವೋರೆ. ತೋರೊದ ಪಿರಿ ಮೀಸೆ. ತೂಂಡ ಎಂಚಿ ಜಟ್ಟಿ ಆಂಡಲಾ ಒರೊಕ್ಕು ನಡುಗುವೆ.

ಪರೋಪಕಾರಿ ಬಾಚನ ಪುದರ್ ಊರಿಡೀ ದಿಂಜಿಂಡ್. ಆಯನ ಸಾಹಸೊದ ಸಂಗತಿ ಅರಸುಲೆ ಕೆಬಿಕ್ಕಲಾ ಬೂರ್ಂಡ್. ಮಾಯಿಪ್ಪಾಡಿದ ರಾಮಂತರಸುಲು ಆಯನ್ ಅರಮನೆಗ್ ಲೆಪುಡಾಯಿರ್. ಗೌರವಿಸಾಯಿರ್. ಅಪಗಪಗ ಅರಮನೆಗ್ ಬತ್ತೊಂದುಪ್ಪೊಡು ಪಂಡೆರ್.

ಆ ಕಾಲೊಡು ಅರಮನೆದ ಸೇನವೆರ್ ಆದಿತ್ತಾರ್ ಕೂಡೆಲ್ದ ಸುಬ್ಬಯ್ಯ ಪನ್ನಿನಾರ್. ಸುಬ್ಬಯ್ಯ ಸೇನವೆರೆ ಇಲ್ಲಗ್ ಸಂಪಿಗೆ ಚಾವಡೀಂದ್ಲಾ ಪುದರುಂಡು. ಸಂಪಿಗೆ ಚಾವಡಿಡ್ ಊರುದ ಏತೋ ಪಂಚಾತಿಗೆಲು ರಾಜಿಡ್ ಮುಗಿನೊವುಂಡು. ಅರಮನೆಗ್ ಅಪಗಪಗ ಬತ್ತೊಂದಿಪ್ಪಿ ಬಾಚನ ಕ್ರಮೊ ನಡತೆ ಮಾತ ತೂದು ಸೇನವೆರೆಗ್ಲಾ ದಿಂಜ ಕುಶಿಯಾಂಡ್.

ಬಾಚೆ ಓಡೆಗ್ ಪೋನಗಲಾ ಕೈಟೊಂಜಿ ಬಡು ಪತೊನ್ನೆ. ಅವು ತಾರೆದ ಕೊತ್ತಳಿಂಗ್ಲೆದೊವು ಆಂಡಲಾ ಅವು. ಬಡು ಇಜ್ಜಡ ನಾಲ್ ಉಂಡೆಕಲ್ಲ್ ದೆತೊನ್ನೆ. ಒಟ್ಟಾರೆ ದಾದಾಂಡಲಾ ಬೋಡು ಕಯಿಟ್. ಒಂಜೋ ಕಯಿಟಿತ್ತಿ ಬಡಿಗನ್ ಬೀಜೊಂಡು ಪೋವೆ. ಅತ್ತಡ, ಉಂಡೆ ಕಲ್ಲ್ ನ್ ಮಿತ್ತಗ್ ರಾಪವೊಂದು ಪೋವೆ. ಇಂಚ ದಾದಾಂಡಲಾ ಒಂಜಿ ಗೊಬ್ಬು ಇಜ್ಜಂದೆ ತಾದಿ ನಡಪ್ಪಯೆ. ಆಯನ ಈ ಸರ್ಕಸ್ ಗೊಬ್ಬುನು ತೂಯರನೇ ಏತೋ ಜನೊ ತಾದಿಡ್ ಕಾತೊಂದಿಪ್ಪೆರ್ಗೆ. ಆಯೆ ಗೊಬ್ಬೊಂದು ಇತ್ತಿನ ಉಂಡೆ ಕಲ್ಲುಲು ಇನಿಲಾ ದೇವಸ್ತಾನೊದ ಅಂಗಣೊಡು ಬೂರೊಂದುಂಡು.

ಕಾಂಡೆ ಪುಳ್ಳೂರು ಅರಮನೆಗ್. ಬಯ್ಯಗ್ ಕೂಡೆಲ್ಗ್. ರಾತ್ರೆ ಪಿರ ಪುಳ್ಳೂರು. ಇಂಚ ಆಯನ ಚಕ್ರ ಸುತ್ತ. ದೇವಸ್ತಾನೊದ ನೈವೇದ್ಯೊ ಆಯನ ಆಹಾರೊ. ಇಲ್ಲಡ್ ಪಿದಾಡಿನಗ ಕಯಿಟೊಂಜಿ ತಾರಾಯಿ, ಬೆಲ್ಲೊ ಬಜಿಲ್ ಮಾತ ಉಪ್ಪು. ತಾದಿಡ್ ತಿಕ್ಕಿನ ಜೋಕುಲೆಗುಲಾ ಒಂತೊಂತೆ ಅವೆನ್ ತಿನಿಯರ ಕೊರ್ವೆ. ಆಯನ್ ತೂಯಿ ಕೂಡ್ಲೆ ಜೋಕ್ಲು ಪಾರೊಂದು ಬರ್ವೆರ್. ಮಾರಾಪುಗು ಕಯಿ ಪಾಡುವೆರ್. ಆಯನ ಪುಗೇಲ್ಗ್ ಬಡತ್ ದ್ ಕುಲ್ಲುವೆರ್. ಜೋಕುಲು ದಾನೆ ಮಲ್ತೊಂಡಲಾ ಬಾಚೆ ಮನಿಪ್ಪಯೆ. ಒರೊರೊ ಆಯನೇ ಮುಂಡುಕಾರ್ ಪಾಡ್ ದ್ ಕುದ್ರೆದ ಲೆಕ್ಕೊ ಬಗ್ಗ್ ದ್ ಉಂತುವೆ. ಜೋಕುಲು ಆಯನ ಬೆರಿಕ್ ಬಡತ್ ದ್ ಕುಲ್ಲುವೆರ್. ಆಯೆ ಅಂಚನೇ ಪರತೊಂದು ಪೋವೆ. ಇಡೆಟ್ಟೊರೊ ಮೆಲ್ಲ ಲಕ್ಕಾದುಂತುವೆ. ಅಪಗ ಜೋಕ್ಲು ಮಾತಾ ಬಡ ಬಡ ತಿರ್ತ್ ಬೂರ್ವೆರ್ - ತೆಲಿತೊಂದು ಗೊಬ್ಬೊಂದು ಪಾರ್ವೆರ್.

ತಾದಿಡ್ ಕಂಬುರ್ದ ತೋಟೊ ಇತ್ತೊಂಡ ಬಾಚೆ ಬುಡಯೆ. ನಾಲ್ಕೆನ್ ಕಂಬುರ್ದ ತುಂಡು ನಟ್ಟೊನ್ನೆ. ತುಂಡು ಮಲ್ತಾದ್ ಜೋಕ್ಲೆಗ್ ಕೊರುವೆ - ತಾನ್ಲಾ ತಿಂದೊನ್ನೆ.

೨

ಅಪಗ ಬ್ರಿಟಿಷರ್ ಆಳೊಂದಿತ್ತಿನ ಕಾಲೊ. ಸುಮಾರ್ 1794ನೆ ಇಸವಿ. ಕೂಡೆಲ್ಡ್ ಒಂಜಿ ಪೊಸ ದೇವಸ್ತಾನೊದ ನಿರ್ಮಾಣೊ. ಗೋಪಾಲಕೃಷ್ಣ ಅನ್ನಪೂರ್ಣೇಶ್ವರಿ ದೇವರೆನ ಪ್ರತಿಷ್ಠೆ. ಅಯಿತ ಬ್ರಹ್ಮಕಲಶೊಗು ಸೀಮೆದ ಮೂಜಿ ಸಾವಿರೊ ಆಳ್ (ಮೂಸ್ತಾಳ್) ಜನೊ ಸೇರ್ ದೆರ್. ಔಲಾಲು ಚಪ್ಪರೊ ತೋರಣೊದ ಸಿಂಗಾರೊ. ನಾನಾ ರೀತಿದ ಪೂಮಾಲೆದ ಅಲಂಕಾರೊ. ಚೆಂಡೆ ವಾದ್ಯೊ ಕದಿನೊದ ಗೌಜಿ. ಜನೊ ಅಂಚಿ ಇಂಚಿ ತಿಮುಕ್ಕುಂಡು.

ಸುಬ್ಬಯ್ಯ ಸೇನವೆರಾನ ಮನಸಾಡ್ ಒಂಜಿ ಆಲಚನೆ ಲಕ್ಕಾಂಡ್. ದಾದ ಪಂಡ ಕೂಡೆಲ್ಗ್ ಮುಟ್ಟು ಮಂಟಮೇಂದ್ ಒಂಜಿ ಜಾಗೆ ಉಂಡು. ಅಲ್ಲ ಪರತ್ತಾಯಿನ ಒಂಜಿ ದೇವಸ್ತಾನೊದ ಅವಶೇಷೊ ಉಂಡು. ಕುಂಬಳೆದ ಸುರುತ್ತ ಜಯಸಿಂಹರಸುಲು ಕಟ್ಟಾಯಿನ ದೇವಸ್ತಾನೊ ಅವು. ಅಲ್ಲ ವಿಷ್ಟು ಗುಡಿತ ಎದುರು ಒಂಜಿ ಕಲ್ಲ ಬೂರುದುಂಡು. ಭಾರೀ ಮಲ್ಲ ಬಲಿ ಕಲ್ಲ. ಸುಮಾರ್ ಆಜಿ ಪಚ್ಚೆ ಉದ್ದೊ ನಾಲ್ ಪಚ್ಚೆ ಅಗೆಲೊ. ಕಲ್ಲದ ಸುತ್ತಲ ಪೊರ್ಲೂ ಪೊರ್ಲೂದ ಕೆತ್ತನೆ. ಅಲ್ಲ ಅವೆನ್ ತೂಪಿನಕ್ಕು ಕೇನುನಕ್ಕು ಏರ್ಲ ಇಜ್ಜಿ. ಅವೆನ್ ಈಡೆಗ್ ಕನತ್ಂಡ ದಾನೆ...?

ಸೇನವೆರ್ ಒಂಜಿ ಮುಪ್ಪು ಜನೊ ಕೂಡ್ಪಾಯೆರ್. ಬಾಚೆನ್ಲಾ ಲೆತೊಂಡೆರ್. ಜವನೆರೆ ದಿಬ್ಬಣೊ ಮಂಟಮೆಗ್ ಪೋಂಡ್. ಸೇನವೆರ್ ದುಂಬು. ಬಾಚೆ ಪಿರೊವುಡು. ಮಂಟಮೆಡ್ ಬೂರ್ದಿತ್ತಿ ಬಲಿಕಲ್ಲದ ಸುತ್ತಲ ಉಂತ್ಯೆರ್.

"ಹ್ಲಾ.... ದೇರ್ಪುಲೆ" ಪಂಡೆರ್. ಜವನೆರ್ ಕೈಪಾಡ್‌ದ್ ದೆರ್ಪ್ಯರ ತೂಯೆರ್. ಕಲ್ಲ ಪಂದುಜಿ. ಬಾಚೆ ಪಿರವು ಉಂತುದು ಉಂದೆನ್ ಮಾತ ತೂವೊಂದುಲ್ಲೆ. ಆಯೆ ಮುಟ್ಟು ಬತ್ತದ್ - "ದಾನೆ? ಆಪುಜಾ? ನಾಲ್ ಬಡಿಗ್ ಕೊಂಡೆ. ಮೆಲ್ಲ ಲಕ್ಕಾದ್ ಎನ್ನ ತರೆಟಚ್ ದೀಲೆ, ಯಾನ್ ಕೊನೊಪೆ" ಪಂಡೆ.

ಅಪಗ ಅವುಲಿತ್ತಿನ ಒರಿ ಜವನೆ ಪಂಡೆಗೆ - "ದಾನೆಯೆ? ನಿಕ್ಕ ಮರ್ಲ? ಇಂದೆನ್ ಬೆರ್ಮ ದೇವೆರೆಗ್ಲಾ ದೇರ್ಪ್ಯರ ಬಲ್ಲಿ"

ಬಾಚೆ - 'ನಿಕ್ಕು ಎನ್ನ ತರೆಟ್ ದೀತ್ ತೂಲೆ. ಬುಕ್ಕೊ ಪಾತೆರೆ' ಪಂಡೆ. ಜವನೆರ್ ಬಡಿಗ್ ನಾಡೊಂದು ಪೋಯೆರ್. ಬಾಚೆ ರಡ್ಡ್ ಮಲ್ಲ ಗೋಣಿನ್ ಮಡಿತ್‌ದ್ ತರ್ವೆ ಮಲ್ತೆ. ತರೆಟ್ ದೀತ್ ಒಂಜಿ ಬಲ್ಲ ಕಟ್ಟೊಂಡೆ. ಆತಾನಗ ಬಡಿಗ್ ಬತ್ತಂಡ್.

"ಪಾಡ್ಲೆ ಬಡಿಗ್. ಕಲ್ಲ ಲಕ್ಕಾಲೆ. ಮೆಲ್ಲ ದೇರ್ತ್‌ದ್ ಎನ್ನ ತರೆಟ್ ದೀಲೆ" ಪಂಡೆದ್ ಒಂಜಿ ತಗ್ಗ್ ಜಾಗೆಡ್ ಕುಲೊಂಡೆ. ಅಕ್ಕು ಕಲ್ಲನ್ ಪೊರೆಲೊಂದು ಬಾಚೆನ ತರೆತ ಮುಟ್ಟು ಕನತೆರ್. ಇತ್ತೆ ಬಾಚೆಲ ಕೈಟ್ ಪತೊಂಡೆ. ಮಾತೆರ್ಲ ಸೇರ್‌ದ್ ದೇರ್ತೆರ್. ಬಾಚೆನ ತರೆಟ್ ದೀಯೆರ್.

"ಬುಡಿ ನನ ಯಾನ್ ದುಂಬು; ನಿಕ್ಕು ಪಿರಾವುಡು ಪಂಡೆ ಬಾಚೆ. ಕಲ್ಲ ತುಂಬೊಂದು ಪೋಯೆನೆ. ಜನೊ ಆಯನ ಒಟ್ಟುಗೇ ಬಲಿತೆರ್. ಕಲ್ಲ ಕೂಡೆಲ್ಗ್ ಎತ್ತಂಡ್.

ಸೇನವೆರ್ ದುಂಬು ಪೋದ್ ದೇವಸ್ತಾನೊದ ಎದ್ರು ಉಂತೊಂಡೆರ್. ಕಲ್ಲ್ ದೀಪುನಿ ಜಾಗೆ ತೋಜಾಯೆರ್. ಕದಿನೊ ಪುಡಾಂಡ್. ರಡ್ಡ್ ಜನೊ ಆರತಿ ಕನತೆರ್. ಕಲ್ಲ್‌ಗಾಲಾ ಬಾಚೆಗಾಲಾ ಒಟ್ಟುಗು ಆರತಿಯಾಂಡ್. ಮಾತೆರ್ಲ ಜಯ ಘೋಷೊ ಮಲ್ತೆರ್. ಬಾಚೆ ತರೆತ ಕಲ್ಲ್‌ನ್ ತಿರ್ತ್ ಉರುಳ್ತೆ.

ತಂತ್ರಿದಾರ್ ಬತ್ತೆರ್. ಕಲ್ಲ್‌ನ್ ಸುದೊ ಮಲ್ತೆರ್. ಆರ್ ಪಂಡಿ ಜಾಗೆಗ್ ಬಾಚೆ ಕಲ್ಲ್‌ನ್ ಪುರೆಲ್ತೆ. ಕಲ್ಲ್‌ದ ಪ್ರತಿಷ್ಠೆ ಆಂಡ್. ಕಲಶೊ ನೀರಲಾ ಮೈತ್ತ್‌ದಾಂಡ್.

"ನಿನಂಚಿತ್ತಿ ಶಕ್ತಿದಾಯನ್ ಎಂಕ್ಲು ಈತ್ ಮುಟ್ಟಿ ತೂತಿಜ್ಯೊ. ಈ ಭೀಮನ ನಾಲನೆದ ಅವತಾರೊ" ಪಂಡೆರ್ ಸೇನವೆರ್.

ಬಾಚೆಗ್ ಪರ್ಯರ ಬೊಂಡೊ ಬತ್ತೆಂಡ್. ಪತ್ತ್ ಬೊಂಡೊನು ಒರೊನೆ ಪರಿಯೆ. ಅಯಿತ ಬಾವೆನ್ ಮಾತ ಲಕ್ಕಾಯೆ. ಒಂಜಿ ಪಾತ್ರೊಡು ಪಾಡಿಯೆ. ಅಯಿಕ್ ಆತೇ ಬಜಿಲ್‌ಲಾ ಸೇರ್ಮೆಯೆ. ಒಂತೆ ಬೆಲ್ಲೊಲಾ ಪೆರೆಸಾದ್ ಪಾಡ್ಯೆ. ಪತ್ತಯ್ಯೊ ಬಾರೆದ ಪಂದ್‌ಲಾ ಕೊಯ್ತ್ ಪಾಡ್ಯೆ. ಆ ನಳಪಾಕೊಡು ಒಂತೆ ಜೋಕ್ಲೆಗ್ ಪಟ್ವಾದ್ ಕೊರ್ಯೆ. ಬಾಕಿ ಮಾತ ತಾನೇ ತಿಂದೊಂಡೆ. ಪಿರ ಪತ್ತ್ ಬೊಂಡೊ ಪರ್ಯೆ. ಒಂಜಿ ಮರತಡಿಕ್ ಪೋದು ಜೆತ್ತೆ.

ಕಲ್ಲ್ ತುಂಬುದಿನ ಬಚ್ಚೆಲ್ ಅತ್ತಾ? ಆಯನ ನರನಾಡಿಲು ಸುಸ್ತಾದ್ ಪೋತೊ. ಎಡ್ಡೆ ಕುಂಭಕರ್ಣನ ನೆದ್ರೆ ಆಯಗ್.

ಕತ್ತಲಾನಗ ಆಟೊದ ಚೆಂಡೆದ ಸಬೊ ಕೇಂಡೆಂಡ್. ದೇವಸ್ತಾನೊದ ಎದ್‌ರ್ದ ಕಂಡೊಡು ಆಟೊದ ಕೇಳಿ ಬೊಟ್ಟೊಂದು ಉಲ್ಲೆರ್. ಕೂಡೆಲ್ ಮೇಳೊದ ಆಟೊ. ಬಾಚೆ ಮೆಲ್ಲ ಲಕ್ಕೆ. ಪೋದ್ ಕಟ್ಟಿದ ನೀರ್‌ಡ್ ಮೀಯೆ. ಆಟೊದಕ್ಕೆ ಒಟ್ಟುಗು ರಡ್ಡ್ ಉಣಸಾಲಾ ಮಲ್ತೊಂಡೆ. ಸೀದಾ ಚೌಕಿಗ್ ಬತ್ತೆ.

ಆನಿ 'ಅತಿಕಾಯ ಇಂದ್ರಜಿತು ಮೈರಾವಣ ಕಾಳಗೊ' ಪ್ರಸಂಗೊ. ಬಾಚೆನ ಹನುಮಂತೆ. ಚೌಕಿಡ್ ಪಿದಾಯಿ ಒಂಜಿ ಮರ ಉಂಡು. ಅಯಿತ ಗೆಲ್ಲ ರಂಗಸ್ತಲೊ ಮುಟ್ಟಲಾ ಎತ್ತೆದುಂಡು. ಬಾಚೆ ಆ ಮರನ್ ಇಡಿಕ್ಕಿ ಒರೊ ತೂಯೆ. ಮೆಲ್ಲ ಅಯಿತ ಮಿತ್ತ್ ಬಡತ್ಯೆ. ಚೆಂಡೆತ ಪೆಟ್ತ್ ಜೋರಾಂಡ್. ಹನುಮಂತೆ ರಂಗಸ್ತಲೊತ ಮಿತ್ತ್ ಮರಟ್ ನೇಲೊಂಡುಲ್ಲೆ. ಅಲ್ಪ ಆಯನ ನಾಟ್ಯ ಸೇವೆ. ಚೆಂಡೆದ ಪೆಟ್ತ್ ಮುಕ್ತಾಯ ಆನಗ, ದಬಕ್ಕಾಂದ್ ರಂಗಸ್ತಲೊಗು ಲಾಯ್ತೆ.

"ಎಕಡ್ ಭೀಮನ ಅವತಾರೊ; ಇತ್ತೆ ಹನುಮಂತನ ಅವತಾರೊ"- ಪಂಡೆರ್ ಜನೊಕುಲು. ಆನಿದ ಆಟೊಡು ಹನುಮಂತೆ ರೈಸಾನಾತ್ ಬೇತೆ ವಾ ವೇಸೊಲಾ ರೈಸಾದ್ಜಿ.

ಸುಬ್ರಾಯೆ ಪನ್ನಿನಾಯೆ ಮಲ್ಲ ಪೋಕ್ರಿ. ಆಯನ ಬಲಗೈ ಬಂಟೆ ಬೀರಣ್ಣೆ. ಮುಕುಲು ರಡ್ಡ್ ಜನೊ ಒಟ್ಟಾಯೆರ್ಡ ಊರು ದೀಡಯೆರ್ಂದ್ ಕೇಳಿ. ದೊಂಬಿ ಗಲಾಟೆ ಪಂಡ ಅಕುಲೆಗ್ ತಮ್ಮನೊದ ಉಣಸ್ ಇತ್ತಿಲೆಕ್ಕ. ಓಡೆಗಾಲಾ ಪೋವೆರ್; ಏರೆ ಒಟ್ಟುಗುಲಾ ಸೇವೆರ್. ದಾನೆಲಾ ಮಲ್ಲೆರ್ - ಉಂದು ಅಕ್ಕಿನ ವಿಚಾರೊಡು ಜನೊಕ್ಕುಲು ಪನ್ನಿ ಪಾತೆರೊ.

ಒರೊ ಸುಬ್ರಾಯನ ದಂಡ್ ಕುಂಬೈಗ್ ಬತ್ತಂಡ್ಗೆ. ಜನೊಕ್ಕು ಪೋಡಿತ್‌ದ್ ಕಂಗಲಾಯೆರ್ಗೆ. ಕೆಲವೆರ್ ಇಲ್ಲಾ ಬುಡುದು ಕಾಡ್‌ಗ್ ಪೋಯೆರ್. ಕೆಲವೆರ್ ಒಕ್ಕಲೇ ಲಕ್ಕದ್ ಪೋಯೆರ್ಗೆ. ಅಂಚ ಒಕ್ಕಲ್ ಪೋಯಿನ ಸಿರಿಬಾಗಿಲ್, ಬಾರಿಕ್ಕಾಡ್ ಗ್ರಾಮೊದ ಕೆಲವೆರ್, ಇನಿಲಾ ಬೇತೆ ಊರುಡೇ ನೆಲೆಯಾದುಲ್ಲೆರ್.

ಸುದ್ದಿ ಅರಮನೆಗ್ ಮುಟ್ಟಾಂಡ್. ಸೇನವೆರ್‌ಗಲಾ ಗೊತ್ತಾಂಡ್. ಬಾಚೆ ಅಪಗ ಸೇನವೆರೆ ಇಲ್ಲಾಡ್ ಇತ್ತೆ.

"ದಾನೆ ಮಲ್ಪುನಿ ಬಾಚೆ!" ಸೇನವೆರ್ ಕೇಂಡೆರ್.

"ಪೋಡಿಪ್ಯರ ದಾಲ ಇಜ್ಜಿ. ಎನ್ನ ಸಲಕೆದ ದೊಣ್ಣೆ ಯಾರು?" ಪಂಡೆ ಬಾಚೆ.

ಕತ್ತಿ ದೊಣ್ಣೆ ಪತ್ತಾದ್ ಸೇನವೆರ್‌ನ ಪಡೆ ತಯಾರಾಂಡ್. ನೂತ್ತ ಐವೊ ಜನೊ ಸೇನವೆರ್ ಒಟ್ಟುಗು. ನೂತ್ತ ಐವೊ ಜನೊ ಬಾಚನ ಒಟ್ಟುಗು. ಮಾತೆರ್ಲ ಬೊಬ್ಬೆ ಪಾಡೊಂದು, ಜನೊಕ್ಕೆಗ್ ಧೈರ್ಯೊ ಪುಟ್ಟಾವೊಂದು ಉಳಿಯತಡ್ಕಗ್ ಬತ್ತೆರ್. ಒಂಜಿ ದಿಕ್ಕಡ್ ಸೇನವೆರ್ ಒಂಜಿ ದಿಕ್ಕಡ್ ಬಾಚೆ ದೆಂಗ್‌ದ್ ಕುಲ್ಲೆರ್.

ಸುಬ್ರಾಯೆ ಇಜ್ಜೆ, ಬೀರಣ್ಣನ ದಂಡ್ ಬರ್ಪುಂಡೊಂದ್ ಆಂಡ್. ಐನೊದು ಜನೊ ಉಲ್ಲೆರ್ಂದ್ ಒಂಜಿ ಪಟಾಕಿ ಸುದ್ದಿಲ. ಸಿರಿಬಾಗಿಲ್ ದಾಂಟ್‌ದ್ ಉಳಿಯತಡ್ಕಗ್ ಎತ್ತಂಡ್‌ಂದ್ ಬುಕ್ಕೊಂಜಿ ಸುದ್ದಿಲಾ ಬತ್ತಂಡ್.

ಜನೊ ಪೋಡಿತ್‌ದ್ ಅಂಚಿಂಚಿ ಪಾರ್ಯೆರ್. ಬಾಚೆ ತನ್ನ ಸಲಕೆದ ದೊಣ್ಣೆನ್ "ರೊಂಯ್ಯ ರೊಂಯ್ಯ"ಂದ್ ಬೀಜೊಂದು ಎದ್ದುಗು ಬತ್ತೆ. ಬೀರಣ್ಣನ ದಂಡ್ ತಾದಿಡ್ ಕಾಪುಂಡು. ಬಾಚನ ದೊಣ್ಣೆ ಬೀಜಾಟೊ ಜೋರಾಂಡ್. ಕೆಲವು ಜನೊತ್ತ ಮಂಡೆ ಪುಡಾಂಡ್. ಕೆಲವು ಜನೊ ದಮ್ಮಯ ಪಾಡ್ಯೆರ್.

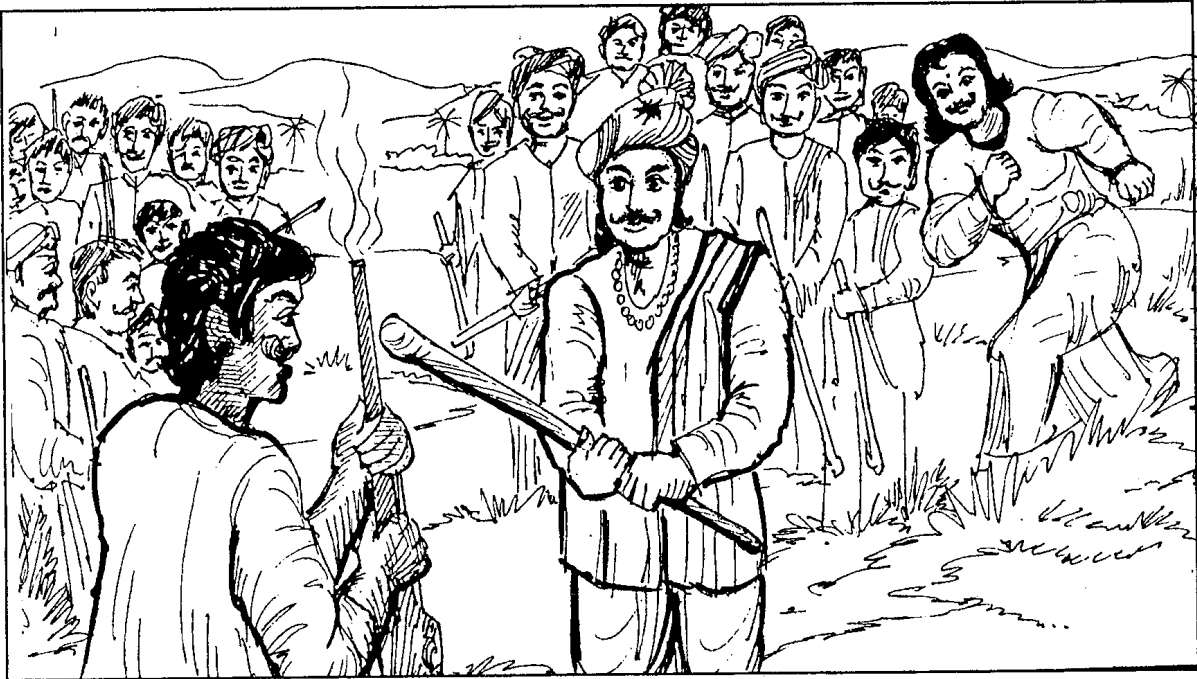
'ಕಟ್ಟಾಪಾಡಿ ಮುಕುಲೆನ್' ಪಂಡೆ ಬಾಚೆ, ಅಕ್ಲೆನ್ ಕಟ್ಟಾ ಪಾಡ್‌ದಾವೊಡಾಂಡ ಬೀರಣ್ಣೆ ಬತ್ತೆ. ಸುಬ್ಬಯ್ಯ ಸೇನವೆರೆ ಎದ್ರು ಉಂತುದು ಬೆಡಿ ಪತ್ಯೆ. ಸೇನವೆರ್ ಬೆಡಿಕೆ ಒಂಜಿ ಪೆಟ್ಟಾ ಹಾಕೆರ್. ಬೀರಣ್ಣನ ನೋಟೊದ ಆಯೊ ತತ್ತಾಂಡ್. ಬೆಡಿ ಪುಡಾಂಡ್. ಆಂಡ ಸೇನವೆರೆಗ್ ತಾಗಿಜಿ. ಮುಂಡಾಸ್ ಮಾತ್ರ ಒಟ್ಟೆ ಆಂಡ್. ಪುಗೆ ಲಕ್ಕಾಂಡ್. ಈತೆನೊಳೆಯಿ ಕುಡೊಂಜಿ ಪೆಟ್ಟಾ ಬೂರ್‌ಂಡ್. ಬೀರಣ್ಣನ ಕೈ ತತ್ತಾದ್ ಬೆಡಿ ನೆಲಕ್ಕಾ ಬೂರ್‌ಂಡ್. ಬಾಚೆ ಇಂದೆನ್ ದೂರೊಡ್ಡು ತೂಯೆ. ಪಾರ್ ಬತ್ತಾದ್ ಬೀರಣ್ಣನ ಪಿರಾವು ಉಂತೆ. ಆಯನ್ ಮೆಲ್ಲ ಬಳ್ಳಾಡ್ ಕಟ್ಟಾ ಪಾಡೆ. ಬೀರಣ್ಣನ ಸೊಂಟೊಡು ಒಂಜಿ ಬಂಗಾರ್‌ದ ಉರ್ಕು ಇತ್ತಾಂಡ್. ಅವು ಬಾಚನ ಕಯಿಟ್ಟಾ ಆಂಡ್. ಅವು ಲಡಾಯಿಡ್ ಗೆಲಿಪ್ಪರ ಇತ್ತಿ ಯಂತ್ರೊಗೆ. ಅವು ಸೊಂಟೊಡ್ಡು ತತ್ತಿ ಕೂಡಲೇ ಆಯಗ್ ಪೋಡಿಯಾಂಡ್. ಆಯೆ ಪಿಲಿ ಪೋದು ಎಲಿ ಆಯೆ.

"ನನ ಜನೊಕ್ಕೆಗ್ ಅನ್ಯಾಯ ಮಲ್ಪೊಡ್ಡಿ" ಪಂಡೆರ್ ಸೇನವೆರ್.

ಬೀರಣ್ಣನ ದಂಡ್ ಪಿರ ಪೋಂಡ್.

೪

ಮಾಯಿಪ್ಪಾಡಿ ಅರಮನೆಗ್‌ಲಾ, ಪುಳ್ಕೂರು ದೇವಸ್ತಾನೊಗುಲಾ ಒಂಜಿ ಮೈಲ್ ದೂರೊ. ನಡುಟೊಂಜಿ ಸುದೆ. ಅವೆನ್ ಮೊಗರಾಲು ಸುದೇಂದ್ ಪನ್ನೆರ್.

ಒಂಜಿ ದಿನೊ ಬಾಚೆ ಪುಳೂರುಡ್ಡು ಅರಮನೆಗ್ ಬರ್ಪಿನಾಯೆ. ತಾದಿಡ್ ಒಂಜಿ ಕತೆ ನಡತ್ತ್ಂಡ್. ರಡ್ಡ್ ಜನೊ ಒಕ್ಕೆಲ್ಲಕುಲು ಜೋಡು ಪೆಲಕ್ಕಾಯಿನ್ ಬಡಿಗಿ ಪಾಡ್ಡ್ ತುಂಬೊಂದು ಬರ್ಪೆರ್. ಪೆಲಕ್ಕಾಯಿ ಅರಮನೆಗ್ ಇತ್ತಿನೊವು. ಎಡ್ಡೆನೊ ಪಂದ್‌ದ್‌ಂಡ್. ಕಮ್ಮೆನೊ ಮೂಂಕುಗು ಎಡ್ಡುಂಡು. ಬಾಚನ ನಾಲಾಯಿಡ್ ನೀರ್ ಅರಿಂಡ್. ಅಕ್ಲೆನ ಪಿರವೇ ಪೋಯೆ. ಸುದೆಕ್ಕು ಜಪ್ಯರಾನಗ ಅಕ್ಲು ಜಾರ್ಡ್ ಬೂರ್ಯೆರ್. ಪೆಲಕ್ಕಾಯಿಲಾ ತಿರ್ತ್ ಬೂರುಂಡ್. ಒಂಜಿ ಪುಡಾಂಡ್‌ಲ.

ಒಕ್ಕೆಲ್ಲಕುಲು ಕಂಗಾಲಾಯೆರ್.

'ಪುಡಾಯಿ ಪೆಲಕ್ಕಾಯಿ ಅರಸುಲೆಗ್ ಕಾನಿಕೆನಾ?' ಕೇಂಡೆ ಬಾಚೆ. ಬಾಚನ ಪಾತೆರೊ ಸರೀಂದ್ ತೋಜಿಂಡ್ ಒಕ್ಕೆಲ್ಲಕುಲೆಗ್. ಅಕ್ಲು ಪುಡಾಯಿನೆನ್ ಅಲ್ಪನೇ ಬುಡುದು, ಆಪೆತೆಯಿನ್ ಮಾತ್ರ ಕೊಂಡ್ ಪೋಯೆರ್. ಪುಡಾಯಿನೆನ್ ಬಾಚೆ ಒರಿಯೆನೇ ತಿಂದೆ.

ಒಕ್ಕೆಲ್ಲಕುಲು ಪೆಲಕ್ಕಾಯಿನ್ ಕೊನೋದು ಅರಸುಲೆಗ್ ಕಾನಿಗೆ ದೀಯೆರ್. ಅರಸುಲೆಗು ಒತ್ತೆ ಕಾಣಿಗೆ ದೀಪುನ ಕ್ರಮೊ ಇಜ್ಜಿ. ಇತ್ತ್ಂಡ ರಡ್ಡ್ - ಇಜ್ಜಡ ಇಜ್ಜೀಂದೇ ಲೆಕ್ಕೊ.

"ಉಂದು ದಾನೆ ಒತ್ತೆ"ಂದ್ ಕೇಂಡೆರ್ ಅರಸುಲು. ಒಕ್ಕೆಲ್ಲಕುಲು ಸಂಗತಿ ಪಂಡೆರ್. ಅರಸುಲೆಗ್ ಬಾಚಡ ಕೋಪೊ ಬತ್ತ್ಂಡ್.

"ಬಾಚೆ ಬರಡ್"ಂದ್ ಜನೊ ಕಡಪುಡಿಯೆರ್. ಬಾಚೆ ಕೈ ಮೋನೆ ದೆಕ್ಕಾದ್, ಮಲ್ಲ ಕಟ್ಟಪುಣಿಟ್ಟೆ ಅಂಚ ಬರ್ಪೆ ಆತೆ. ಅರಸುಲೆ ಅಪ್ಪಣೆದ ಸುದ್ದಿ ಕೇಂಡ್‌ದ್ ಬೇಕೊ ಅರಮನೆಗ್ ಪೋಯೆ.

"ದಾನೆ, ಅರಸುಲೆ ಕಾನಿಗೆಗ್‌ಲಾ ಕೈಪಾಡ್ಯರ ಸುರು ಮಲ್ತನಾ?" ಕೇಂಡೆರ್ ಅರಸುಲು,

"ಪೆಲಕ್ಕಾಯಿ ಅಲ್ಪ ಬೂರ್ಡ್ ಇತ್ತ್ಂಡ್. ಅಯಿನ್ ಕಕ್ಕೆಲು ಕೊಡಪ್ಯರ ಸುರು ಮಲ್ತೊ. ಕಾನಿಗೆಗ್‌ಂದ್ ಕನತಿನೊವು ಕಕ್ಕೆದ ಬಾಯಿಗ್ ಬೂರುನಿ ಬೊಡ್ಡಿ ಪಂಡ್‌ದ್ ಯಾನೇ ತಿಂದೆ."

"ಓಹೋ, ಈ ತಿಂದ್‌ದ್ ಒರಿನೊವು ಅರಸುಲೆಗಾ? ನಿಕ್ಕು ಒವುಲಾ ಆವು - ಕಕ್ಕೆ ಮಡೆತ್ತಾಯಗ್. ಆಂಡ ನಿನ್ನ ಮಡೆ ಅರಮನೆಗ್ ಬೊಡ್ಡಿ. ಇಂದ, ಇಂದೆನ್‌ಲ ಈಯೆ ಕೊನೊ" ಪಂಡೆರ್ ಅರಸುಲು.

ಅರಸುಲೆ ಪಾತೆರೊ ಕೇಂಡ್‌ದ್ ಬಾಚೆಗ್ ಸೈತ್ತಿಲೆಕ್ಕೊ ಆಂಡ್. ಮನಸ್‌ಗ್ ಎಡ್ಡೆ ಬೇಜಾರೊ ಆಂಡ್. ಆಂಡ ಅರಸುಲೆ ಅಪ್ಪಣೆ ಮೀರ್ಯರ ಆವಂದತ್ತೆ? ಆ ಪೆಲಕಾಯಿಲಾ ತುಂಬೊಂದು ಬಾಚೆ ಇಲ್ಲಗ್ ಬತ್ತೆ.

ಆನಿಡ್ ಬುಕ್ಕೊ ಬಾಚೆ ಅರಮನೆಗ್ ಕಾರ್ ದೀಡಿಚೆ. ತಿಂಗೊಲು ರಡ್ಡ್ ಕರೀಂಡ್. ಅರಸುಲೆಗ್ ಆಯನ ನೆನಪು ಆಂಡ್.

"ದಾನೆ ಬಾಚೆ ತೋಜುಚೆ?" ಅರಸುಲು ಕೆಲವರೆಡ ಮಾತ ಕೇಂಡೆರ್.

"ಉಮ್ಮಪ್ಪ. ಎಂಕ್ಲೆಗ್ ಗೊತ್ತಿಜ್ಜಿ" ಪಂಡೆರ್ ಜನೊ. ಅರಸುಲು ಅರಮನೆದ ಕಾರ್ಯಸ್ಥೆ ಸುಬ್ಬಣ್ಣ ಭಂಡಾರಿನ್ ಲೆತ್ತೆರ್.

"ಸುಬ್ಬಣ್ಣ, ಪೋದು ಇನಿಯೇ ಬಾಚನ್ ಲೆತೊಂದು ಬಲ. ಅರಸುಲೆ ಅಪ್ಪಣೆ ಆತ್‌ಂಡ್ ಪಣ್" ಪಂಡೆರ್ ಅರಸುಲು.

ಸುಬ್ಬಣ್ಣ ಭಂಡಾರಿ ಪುಳ್ಳೂರುಗು ಪೋಯೆ. ಬಾಚಡ ಸಂಗತಿ ಪಂಡೆ. ಅರಸುಲೆ ಅಪ್ಪಣೆ ಪ್ರಕಾರೊ ಬಾಚೆ ಅರಮನೆಗ್ ಬತ್ತೆ.

ಅರಮನೆದ ಎದ್ದುಡು ಬಾರ್ ಬೈಪಾದ್ ಉಲುಂಗಾಯರ ಪಾಡ್ಲೆರ್. ಅವೆನ್ ಕಕ್ಕೆಲು ಕೊಡತ್ತೊಂದುಲ್ಲೊ. ಬಾಚೆ ಅವೆನ್ ತೂದು ಒಂಜಿ ಬೊಬ್ಬೆ ಲಕ್ಕಾಯೆ.

"ಅಯ್ಯೋ... ಪೋಂಡಪ್ಪಾ ಪೋಂಡ್.... ಯಾನ್ ಬತ್ತಿನೆಡ್ಡಾವರ ಆಂಡ್. ಇಜ್ಜಡ ಈ ಬಾರ್‌ನ್ ಮಾತಲ ತೋಡುಗು ಪಾಡೊಡಾಂಡ್"

ಇಂಚ ಪಂಡ್‌ದ್ ಕರೆ ಕರೆಡ್ ಒಂತೆ ರಾಸಿ ಒಯ್ತದ್, ಒಂತೆ ಬಾರ್‌ನ್ ಕುಂಟುಡು ಕಟ್ಟೆ. ಜಾಲ್‌ದ ಬರಿಟ್ ದೀವೊಂಡೆ.

ಇಂದೆನ್ ಅರಸುಲು ತೂಯೆರ್.

"ದಾನೆ ಬಾಚೆ, ನಿನ್ನ ಅಧಿಕ ಪ್ರಸಂಗೊ ನನಲ ಬುಡ್ಡಿಜ್ಜಿ ಅತ್ತೆ? ಎಂಕುಲು ಉಲುಂಗೈರ ಪಾಡಿ ಬಾರ್‌ನ್ ಮಾತ ದೆತ್ತದ್ ಕಟ್ಟ್ ದೀಯರ ಈ ಏರ್‌ಯೆ? ಪೂರಾ ನಿನ್ನೊವೇ ಅಧಿಕಾರೊ ಆಂಡತ್ತೆ?" ಪಂಡೆರ್ ಅರಸುಲು.

ಬಾಚೆ ಒಂತೆ ಪೋಡಿತ್ತಾಯನ ಲೆಕ್ಕೊ ನಟನೆ ಮಲ್ತದ್ -

"ಯೆನನ್ ಮಾಪು ಮಲ್ಪೊಡು ಅರಸುಲೆ. ಯಾನ್ ಬನ್ನಗ ಬಾರ್‌ಗ್ ಮಾತ ಕಕ್ಕೆಲು ಕೊಡತ್ತೊಂದಿತ್ತೊ. ಎಂಕ್ ತೂದ್ ಬೇಜಾರಾಂಡ್. ಅರಮನೆದ ಬಾರ್ ಪೂರಾ ಕಕ್ಕೆ ಮಡೆ ಆಪುಂಡತ್ತೊಂದ್. ಕಕ್ಕೆ ಮಡೆ ಅರಸುಲೆಗ್ ಆವಂದ್. ದಕ್ಕುನೊವು ಸರಿಯತ್. ಯಾನ್ ಬುಕ್ಕೊ ಎಂಚಲ ಕಕ್ಕೆ ಮಡೆತ್ತಾಯೆನೆ ಅತ್ತೊ. ಅಂಚ ಅವೆನ್ ಮಾತ ಗಂಟ್ ಕಟ್ಪೊದ್ ದೀತೆ. ಅಪ್ಪಣೆ ಆಂಡ ಅವೆನ್ ಕೊನೊಪೆ. ಇಜ್ಜಡ ಮೂಲೆ ದೀತ್ ಪೋವೆ" ಪಂಡೆ ಬಾಚೆ.

ಬಾಚನ ಪಾತೆರೊದ ತಿರ್ಲ್ ಅರಸುಲೆಗ್ ಗೊತ್ತಾಂಡ್. ಊರುಡು ಕಕ್ಕೆ ಮಡೆ ತಿನಂದಿನಕುಲು ಏರ್? ಅರಸುಲೆಗ್ ಒಂತೆ ನಾಚಿಗೆ ಆಂಡ್. ಒಂತೆ ಉಲಯಿ ಕೋಪೊಲಾ ಬತ್ತಂಡ್. ಆಂಡ ಬಾಚೆ ಆರೆಗ್ ಏಪೊಲಾ ಬೋಡು. ಆಯನ್ ಬುಡೆರೆ ಮನಸ್ಸೊಜ್ಜಿ.

"ಆ ಬಾರ್‌ನ್ ಮಾತಾ ಈಯೆ ದೆತೊನು. ಬುಕ್ಕೊ ಒಂತೆ ನಿನಡ ಪಾತೆಯರ್ ಉಂಡು. ಇನಿ ಬೊಡ್ಡಿ. ಎಲ್ಲೆ ಬಲ್ಲ" ಪಂಡ್‌ದ್ ಅರಸುಲು ಉಲಯಿ ಪೋಯೆರ್. ಅರಸುಲೆನ ಮನಸ್ಸೊ ಬಾಚಗ್ ಗೊತ್ತಾಂಡ್. ಬಾಚನ ಮನಸ್ಸೊಲಾ ಅರಸುಲೆಗ್ ತೆರಿಂಡ್. ಬಾಚೆ ಆ ಬಾರ್‌ನ್‌ಲಾ ತುಂಬೊಂದು ಇಲ್ಲಗ್ ಪೋಯೆ.

೫

ಕುಂಬೈ ಸೀಮೆಡ್ ನಾಲ್ ಭೂತಸ್ತಾನೊ. ಪೈಕ, ಬೆದ್ರಡ್ಕ, ಅಂಬೆಲಡ್ಕ, ಪುತ್ಯ, ಇಂಚ ನಾಲ್ ಸ್ತಾನೊಡುಲಾ ಉಳ್ಳಾಕುಳು ಪ್ರಧಾನ ಬೂತೊಲು. ಅಂಬಲಡ್ಕ ಬುಡುದ್ ಬಾಕಿ ಮೂಜಿ ಸ್ತಾನೊಡುಲಾ ಪಾಪೆ ಬಂಡಿ ಉಂಡು.

ಒರೊ ಬೆದ್ರಡ್ಕದ ಪ್ರಾಕ್‌ದ ಬಂಡಿ ಪೂರಾ ಕುಂಬಾದ್ ಪೋಂಡ್‌ಗೆ. ಊರುದಕುಲು ಮಾತ ಸೇರ್ದ್, ಪೊಸ ಬಂಡಿ ಆವೊಡೊಂದ್ ತೀರ್ಮಾನೊ ಮಲ್ತರ್. ಆಂಡ ಕೆತ್ತುನಕುಲು ಏರ್? "ತೆನಕ್ಕಾಯಿಡ್ ಆಚಾರ್ಲೆನ್ ಲೆಪ್ಪುಡುಕೊ" ಪಂಡೆರ್ ಕೆಲವೆರ್. ಅಪಗ ಬಾಚೆ ಪಂಡೆ":

"ಏರ್ಲಾ ಬೊಡ್ಡಿ. ಯಾನೇ ಆಚಾರಿ. ಇತ್ತೆ ಇತ್ತಿನೆಡ್ಲಾ ಪೂರ್ಲುದ ಬಂಡಿನ್ ಕೆತ್ತದ್ ಕೊರ್ಪೆ"

ಬಾಚಗ್ ತೆರಿಯಂದಿ ಕೆಲಸೊ ಇಜ್ಜಿ. ಅವು ಮಾತೆರೆಗ್‌ಲಾ ಗೊತ್ತುಂಡು. ಅವು ಪಂಡೆರ್ ಊರುದಕುಲು.

ಬಾಚೆ ಪಾಪೆ ಬಂಡಿನ್ ಕೆತ್ತರ ಸುರು ಮಲ್ತೆ. ನಾಲ್ ಚಕ್ರೊದ ಮಲ್ಲ ರಡ್ಡ್ ಬಂಡಿ. ಒಂಜೆಟ್ ಉಳ್ಳಾಕುಳು ಬೂತೊ. ಬೂಕ್ಕೊಂಜೆಟ್ ಬೀರಣ್ಣಾಳ್ಳ ಬೂತೊ. ಉಳ್ಳಾಕುಳು ಕುದ್ರೆದ ಮಿತ್ತ್ ಬೀರಣ್ಣಾಳ್ಳ ಪಂಜಿದ ಮಿತ್ತ್ ಕುಳ್ಳಾದಿನ ಪೂರ್ಲು. ಬೀರಣ್ಣಾಳ್ಳಗ್ ಪಂಜಿದನೇ ವೋರಲ. ಪೊಣ್ಣನ ಶರೀರೊಲ.

ಉಳ್ಳಾಕುಳೆನ ಬಲತ ಕಯಿಟ್ ಸುರಿಯೆ. (ಬೂತೊಲು ಪತ್ತುನ ಒಂಜಿ ರೀತಿದ ಕತ್ತಿ.) ಎಡತ ಕಯಿಟ್ ಬಿರು ಪಗರಿ. ದತ್ತ ಬಲತ್ತ ರಡ್ಡ್ ದೀಟಿಕೆದ ಪೊಣ್ಣಲು. ಪಿರಾವುಡು 'ತೋಳು ಬಂಡಾರಿ' ಪನ್ನಿ ಕೊಡೆ ಪತ್ತುನಾಯೆ ಕೊಡೆತ್ತಾಯೆ. (ಕೊಡೆ ಪತ್ತುನಾಯೆ)

ಸುಮಾರ್ ಇವೊ ಮೊಟ್ಟು ಎತ್ತರೊದ ರಡ್ಡ್ ಬಂಡಿಲು. ಬುಕ್ಕೊದ ವರ್ಸೊದ ಜಾತ್ರೇಗಾನಗ ರಡ್ಡ್ ಬಂಡಿಲಾ ತಯಾರಾಂಡ್.

ತೆನ್ನಾಯಿಡ್ ಕಿಡಾರೆರ್ ಪಂಡ್‌ದ್ ಉಳ್ಳೆರ್. ಅಕ್ಕು ಮರತ್ತ ಬೊಂಬೆಲೆಗ್ ಮಾತ ಬಣ್ಣೊ ಪಾಡುನಕುಲು. ಕೆಲವು ಮರತ್ತ ರಸೊ, ಸಪ್ಪುದ ರಸೊ, ಚಾರಿಕಲ್ಲದ ಪೊಡಿ, ಪುಳಿಂಕೊಟೆದ ಪೊಡಿ ಇಂಚ ಮಾತ ಸೇರ್ಸಾದ್ ಬಣ್ಣೊನು ತಯಾರ್ ಮಲ್ಪುನಕುಲು. ಅಕ್ಕಿಗ್ ಲೆಪ್ಪುಡಾದ್ ಬಣ್ಣೊ ಕೊರ್ಪಾಕೊ - ಪಂಡೆರ್ ಕೆಲವೆರ್.

"ಬೊಡ್ಡಿ. ಯಾನೇ ಬಣ್ಣೊ ಕೊರ್ಪೆ" ಪಂಡೆ ಬಾಚೆ.

ಜಾತ್ರೇಗಾನಗ ಬಂಡಿಗ್ ಮಾತ ಬಣ್ಣೊಲಾ ಕೊರ್ತಾಂಡ್.

ಆ ವರ್ಸೊದ ಜಾತ್ರೇಗ್ ಅರಸುಲುಲಾ ಬತ್ತೆರ್. ಬಾಚನ ಕೆತ್ತನೆ ಕೆಲಸೊನು ಮಾತ ತೂಯೆರ್. ಆರೆಗ್ ಬಾರೀ ಸಂತೋಸಾಂಡ್.

"ಬಾಚೆ ಜಗಜಟ್ಟಿ ಮಾತ್ರ ಅತ್ತ. ಆಯೆ ನಮೊನ ಸೀಮೆದ ಮಾಮಲ್ಲ ಶಿಲ್ಪಿ" ಪಂಡ್‌ದ್ ಪುಗರ್ಯೆರ್. ಆಯಗ್ 'ಎಲತ್ತೊ' ಪೊದೆತ್‌ದ್ ಸಮ್ಮಾನೊ ಮಲ್ತೆರ್.

೬

ಮಾಯಿಪ್ಪಾಡಿ ಅರಮನೆದ ಎದ್ರ ಮಲ್ಲ ಒಂಜಿ ತೋಡು ಉಂಡು. ಬರ್ಪಿನಕುಲು ಪೋಪಿನಕುಲು ಆ ತೋಡ್‌ಗ್ ಜತ್ತ್‌ದೇ ಬರೊಡಾತೆ. ಅರಸುಲೆನ ಮಂಚಿಲ್ ತುಂಬುನಕ್ಕೆಗ್‌ಲಾ ಆ ತೋಡ್ ದಾಂಟ್ಯರ ಎಡ್ಡೆ ಬಂಜ ಉಂಡು.

15
ಒಂಜಿ ದಿನೊ ಅರಸುಲು ಬಾಚಡ ಪಂಡೆರ್ -

"ನವೊ ಅರಮನೆದ ಎದ್ದುದ ತೋಡ್‌ಗ್ ಎಡ್ಡೆ ಒಂಜಿ ಕಲ್ಲ ಪಾಪು ಬೋಡಾಂಡ್. ಅತ್ತ ಬಾಚ?"

"ಅಯಿಕ್ ದಾನೆ ಆವೊಡು. ನಮನ ಪಟ್ಟಡ್ ಒಂಜಿ ಪಾಪು ಕಲ್ಲ ಉಂಡು. ಅವು ಮಾಯಿಲರಸೆರ್ನ ಕಾಲೊದ ಕಲ್ಲ. ಕೋಟೆದ ಕಣಿ ದಾಂಟ್ಯರ ಪಾಡೊಂದಿತ್ತಿ ಕಲ್ಲಾದಿಪ್ಪೊಡು. ಎಡ್ಡೆ ಗಟ್ಟಿದ ಪೂರ್ಲುದ ಕಲ್ಲ" ಪಂಡೆ ಬಾಚೆ.

"ಅಂದ್, ಅವೆನ್ ಆತ್ ದೂರೊಡ್ಡ್ ಈಡೆಗ್ ಕೊಂಡ್ಪುನಿ ಎಂಚ?" ಕೇಂಡೆರ್ ಅರಸುಲು,

"ಅವು ಮಾತ ಎಂಕ್ ಬುಡಿ. ಅರಸುಲೆಗ್ ಆ ಯೋಚನೆ ಬೊಡ್ಡಿ" ಪಂಡೆ ಬಾಚೆ.

"ಅವ್ವಂದ್, ಬಾಚೆ ಮನಸ್ಸು ಮಲ್ತಂಡ ಆ ಕೆಲಸೊ ಆವು. ಮಂಟಮೆದ ಬಲಿಕಲ್ಲ ತುಂಬಾಯಗ್ ಉಂದೊಂಜಿ ಬಂಜೊನೇ ಅತ್ತ್" ಪಂಡೆರ್ ಬಾಕಿದಕುಲು.

ಅಂತೂ ಪಟ್ಟಿದ ಪಾಪು ಕಲ್ಲ ಕೊಂಡ್ಪುನೇಂದ್ ತೀರ್ಮಾನೊ ಆಂಡ್. ಮನದಾನಿ ನೂದು ನೂತ್ಯೆಯ್ಚೊ ಜನೊ ಅರಮನೆದ ಜಾಲಡ್ ಸೇರ್ಯೆರ್. ಕೋಟೆ ಕಣಿತ್ತಾಡೆಗ್ ಮೆರವಣಿಗೆ ಪೋಂಡ್. ಅರಸುಲುಲಾ ಬೈದೆರ್. ಕಲ್ಲನ್ ತೂಯೆರ್. ಬಾಚನ ಮೋನೆನ್‌ಲಾ ತೂಯೆರ್. ಬಾಚೆ ತರೆ ಆಡಾಯೆ.

14
ಏಳೆಣ್ಣು ಬಡಿಗೆ ಬತ್ತಂಡ್. ಜವನೆರ್ ಮಾತ ಸೇರ್ದ್ ಕಲ್ಲ್ ಲಕ್ಕಾಯೆರ್.
ಅದೊ ಮಣ್ಣ್ ತಡಿಟ್ ಇತ್ತಿಕಲ್ಲ್ ಪೂರಾ ಮಿತ್ತ್ ಬತ್ತಂಡ್. ಗಿರೇತ್ತಿನೆಡ್ ಎಚ್ಚ ದಪ್ಪೊ
ಉಂಡು.

ಅರಸುಲು ಕುಡ ಒರೊ ಬಾಚನ ಮೋನೆ ತೂಯೆರ್. 'ಮಲ್ಲೆಜ್ಜಿ' ಪನ್ನಿ ಭಾವನೆಡ್
ಬಾಚೆ ತರೆ ಆಡಾಯೆ. ಆಯನ ಮೋನೆಡ್ ಎಂಚಿನೊವೋ ಒಂಜಿ ವೀರಕಳೆ ಇತ್ತಿಲೆಕ್ಕ ಅರಸುಲೆಗ್
ತೋಜಿಂಡ್. ಅರಸುಲೆ ಕಣ್ಣ್ ಅಲೆಂಚಿಂಡ್. ರೋಮೊ ಕೊಕ್ಕೆರ್ಂಡ್.

ಬಾಚೆ ಗೋಣಿದ ತೆರ್ವೆನ್ ತರೆಕ್ ದೀತ್ ಕಟ್ಟೆ. ತಿರ್ತ್ ಬೂಮಿಗ್ಲಾ ಮಿತ್ತ್
ಸೂರ್ಯದೇವೆರೆಗ್ಲಾ ಕೈ ಮುಗಿಯೊಂಡೆ.

"ಹ್ಲಾ! ಮಾತೆರ್ಲ ಸೇರ್ದ್ ಒರೊ ತರೆಕ್ ಪತ್ತಲೆ ತುಕೊ" ಪಂಡ್ ಮೂಡಾಯಿ
ಮೋನೆ ಪಾಡ್ ಕುಲೈ.

ಜವನೆರ್ ಎಂಚನೋ ಬಡಿಗೆ ಪಾಡ್ ದೇರ್ತದ್ ಒಂಜಿ ಕಡೆ ಪೊಗ್ಗಾಯೆರ್.
ಬಾಚೆ ಆಡೆಗ್ ತರೆ ಕೊರ್ಯೆ. ಇತ್ತೆ ಈಪೆತ ಬರಿನ್ ದೇರ್ತ ಕೊರ್ಯೆರ್. ಬಾಚೆ ನಡು
ಸರಿ ಮಲ್ಲೊಂಡೆ.

ಉಸ್ಲಾ ಕಟ್ಟಾದ್ ತರೆಕ್ ಶಕ್ತಿ ಕೊರ್ಯೆ. ಮೆಲ್ಲ ಮೆಲ್ಲ ಲಕ್ಕಾದ್ ಉಂತ್ಯೆ.
ಆಯನ ಕಂಟೆಲ್ಲ ನರನಾಡಿಲು ಮಾತ ನೆಗತ್ತ್ ತೋಜಿಯೊ. ಮೋನೆ ಕೆಂಪು ಕೆಂಪಾಂಡ್.
ಓರೆ ಕಣ್ಣ್ ಒರೊ ಅರಸುಲೆನ ಮೋನೆ ತೂಯೆ. ಸೀದಾ ನಡತೊಂದು ಪೋಯೆನಿ. ಬಾಕಿದಕುಲು
ಆಯನೊಟ್ಟುಗು ಬಲಿತೊಂದು ಪೋಯೆರ್.

ಕಲ್ಲ್ ಮಾಯಿಪ್ಪಾಡಿಗತ್ತಂಡ್. ತೋಡ್ಗ್ ಸರಿಯಾದ್ ಉಂತುದ್ ಕಲ್ಲದ
ಒಂಜಿ ಕೊಡಿನ ನೆಲಕ್ಕ ಉರ್ಯೆ. ಕಲ್ಲ್ ಕುತ್ತ ಉಂತ್ಂಡ್. ನೂಕುದ್ ಅಂಚಿ ಪಾಡ್ಯೆ.
ಕಲ್ಲದ ಮಿತ್ತ ಕೊಡಿ ತೋಡ್ ಆಪೆಗ್ ಪೋದ್ ಬೂರ್ಂಡ್. ಪಾಪು ಸರಿಯಾಂಡ್.

ಆ ಪಾಪು ಕಲ್ಲ್ ಇನಿಲಾ ಅಲ್ಪನೇ ಅಂಚನೇ ಉಂಡು.

2

ಒರೊ ಅರಸುಲೆಗ್ ಮಲ್ಲ ಒಂಜಿ ಕಡಪ್ಪೆಲ್ ಬೋಡೊಂದಾಂಡ್. ಅಯಿಕ್
ಬೋಡಾಯ ಕಲ್ಲ 'ಉಳಿಯ'ಡ್ ಉಂಡು. ಕಡಪ್ಪೆಲ್ ಕಡ್ಪಾಂಡ ಅಲ್ಪಡ್ ಕೊಂಡುನಿ ಎಂಚೆ?
ಬಾಚೆನೇ ಆವೊಡಾತೆ. ಅರಸುಲು ಬಾಚಡ ಕೇಂಡೆರ್:

"ಎಂಚೆ ಬಾಚೆ? ಉಳಿಯಡ್ಲೆ ಕಡಪ್ಪೆಲ್ ಕನಯರ ತೀರುವಾ?"

"ಬಲಿಕ್ಕಲ್ಲಾಂಡ್, ಪಾಪುಕಲ್ಲಾಂಡ್, ನನ ಕಡೆಪ್ಪಿ ಕಲ್ಲೊಂಜಿ ಬಾಕಿ. ಅರಸುಲೆ ಅಪ್ಪಣೆಯಾಂಡ ಕೊಟ್ಟಾರಿಗುಡ್ಲೆ ತುಂಬ್ಯರಲಾ ಈ ಬಾಚೆ ತಯಾರ್!" ಪಂಡ್‌ದ್ ತೆಲಿತ್ತೆ ಬಾಚೆ.

ಅರಸುಲು ಕಲ್ಲಲ್ ಕಡ್ಪುನಾಕ್ಕೆಗ್ ಜನೊ ಕಡಪುಡಿಯೆರ್. ತೆನ್ನಾಯಿಡ್ಲೆ ನಾಲ್ ಜನೊ ತಮಿಳೆರ್ ಬತ್ತೆರ್. ಕಡಪ್ಪೆಲ್ ಕೆತ್ತರ ಸುರುವಾಂಡ್. ತಿಂಗೊಲುದುಲಯಿ ಕಡಪ್ಪೆಲ್ ತಯಾರಾಂಡ್. ಮಲ್ಲ ಭೀಮನ ಕಡಪ್ಪೆಲ್. ಕಡಪ್ಪೆಲ್ ಕನಯರ ಮೂರ್ತೊಲಾ ತೂದಾಂಡ್.

ಗೋಣಿದ ತೆವೆ ಪತ್ತೊಂದು ಬಾಚೆ ಉಳಿಯಗ್ ಬತ್ತೆ. ಒಟ್ಟುಗು ಐವೊ ಜನೊಲಾ. ಮಾತ ಸೇರ್‌ದ್ ಕಡಪ್ಪೆಲ್‌ನ್ ಬಾಚನ ತರೆಟ್ ದೀಯೆರ್. ನಾಲ್ ಜನೊ ಬಡಿಗೆ ಪಾಡ್‌ದ್ ಕಂಜಿನೆಲಾ ತುಂಬೊಂಡೆರ್.

"ಕಂಜಿ ದುಂಬು ಪೋವಡ್" ಪಂಡೆ ಬಾಚೆ. ಕಂಜಿಲಾ ಕಡಪ್ಪೆಲ್‌ಲಾ ಮಾಯಿಪ್ಪಾಡಿಗ್ ಪಿದಾಡ್‌ಂಡ್. ಸುದೆತ್ತಾಡೆಗ್ ಎತ್ತೊಡಾಂಡ, ಕಂಜಿ ಪಿರೊವಾಂಡ್, ಕಡಪ್ಪೆಲಾ ದುಂಬಾಂಡ್.

ಸುದೆಟ್ ಸುಮಾರ್ ರಡ್ಡಾಳ್‌ದಾತ್ ನೀರ್ ಇತ್ತಂಡ್. ದಾಂಟುನಿ ಎಂಚಾಂದ್ ಮಾತೆರ್ಲ ಯೋಚನೆ ಮಲ್ತೆರ್. ಆತೆನೊಳಯಿ ಬಾಚೆ ನೀರ್‌ಗ್ ಜತ್ತದ್‌ಲಾ ಆಂಡ್. ಒಂತೆ ದೂರೊ ಪೋಯಿ ಬುಕ್ಕೊ ಬಾಚೆ ನೀರ್‌ಡ್ ಮುರ್‌ಂಗೈ.

"ಅಯ್ಯೋ ಬಾಚೆಗ್ ದಾನಾಂಡಪ್ಪಾ"ಂದ್ ಮಾತೆರ್ಲ ಸುದೆತ್ತ ಅಂಚಿಂಚಿ ನಿಲ್ಕೆರ್. ಒಂತೆ ಪೂರ್ತು ಕರಿ ಬುಕ್ಕೊ ಬಾಚೆ ಸುದೆತ್ತ ಆಯರೆಡ್ ತರೆ ದೇರ್ತೆ. ಮಾತೆರೆಗ್‌ಲಾ ಸಮಾದಾನಾಂಡ್.

ಕಲ್ಲ್ ತುಂಬೊಂದು ಪೋದ್ ಬಾಚೆ ಅರಮನೆಗ್ ಎತ್ತೆ. ಜಾಲ್‌ದ ಬೈತ ಮುಟ್ಟೆಗ್ ಮೆಲ್ಲ ಎರಗಾಯೆ. ಆತೆನುಲಯಿ ಕಂಜಿಲಾ ಎತ್ತಂಡ್. ಅರಸುಲು ಮಾತೆರೆಗ್‌ಲಾ ಬೊಂಡೊ ಬಜಿಲ್ ಬೆಲ್ಲೊ ಪಟ್ಟೆರ್.

ಮದವೂರುಡ್ ವರ್ಸೋಗೊರೊ ಬಾರೀ ಗಡದ್ದಾದ ಕಂಬಳೊ ಆಪಿ ಕ್ರವೊ ಉಂಡು. ಅವು ಕಂಡೊಡು ಆಪಿ ಕಂಬಳೊ ಅತ್ತ್. ಸುದೆಟ್ ಕಣಿ ಕಡ್ತಾದ್ ನೀರ್ ಉಂತಾದ್ ಮಲ್ಪಿ ಕಂಬುಳೊ. ಮದವೂರು ಜಾತ್ರೆ ಕರಿನ ಮನದಾನಿ ಈ ಕಂಬುಳೊ ಆಪುಂಡು.

ಸೀಮೆದ ಮಲ್ಲ ಮಲ್ಲ ಗೋಣೆರೆನ್ ಮಾತ ಈ ಕಂಬುಳೊಗು ಕನದ್ ಬರ್ವೆರ್.

ಒಂಜಿ ವರ್ಸೊ ಕಂಬುಳೊ ತೂಯರಾಂದ್ ಮಸ್ತ್ ಜನೊ ಸೇರ್ದೆರ್. ಅರಸುಲು, ಸೇನವೆರ್, ಸೀಮೆದ ಗುರಿಕಾರ್, ಬಲ್ಲಾಳೆರ್, ಮೇಲಾಂಟ್ ಮಾತ ಬೈದೆರ್. ಸುದೆತ್ತ ಆಯರೆ ಈಯರೆ ಪಾಡ್‌ದಿ ಚಪ್ಪರೊಡು ಮಾತ ಕುಳ್ಳಾದೆರ್.

ಅರಸುಲು ಕಂಬುಳೊ ಸುರು ಮಲ್ಪುರ ಬೂಳ್ಳೊ ಕೊರ್ಯೆರ್. ಕಂಬುಳೊ ಸುರುವಾಂಡ್. ಸುರುಟ್ ಇಚ್ಚಂಪಾಡಿದ ಗೋಣೆರ್ ನೀರ್‌ಗ್ ಜತ್ತೊ. ಅವೆನ ಬಲಿಪ್ಪಾಟೊ ಮುಗಿ ಕೂಡಲೆ ಬೋಳದ ಗೋಣೆರ್. ಅವುಲ ಪಾರ್‌ದಾಯಿ ಬುಕ್ಕೊ ಕೋಟೆಕುಂಜ ಬಲ್ಲಾಳೆರ್ ಗೋಣೆರ್. ಅಬ್ಬಾ ಅವು ಎಂಚಿ ಗೋಣೆರ್. ಆನೆದ ಕುಂಞಾದ ಲೆಕ್ಕೊ ಉಲ್ಲೊ. ಎಣ್ಣೆ ಪೂಜಿದ್ ಕಪ್ಪು ಕಪ್ಪಾಯಿನ ಗೋಣೆರ್. ಬಣ್ಣೊದ ದುಡಿಪಣೆ. ನಾಲ್ ಜನೊ ಆ ಬರಿಟ್, ನಾಲ್ ಜನೊ ಈ ಬರಿಟ್ ಗೋಣೆರೆನ್ ಪತ್ತೊಂದು ಬರ್ವೆರ್.

ಗೋಣೆರ್ ಮಂಜೊಟಿಗ್ ಜತ್ತೊ. ಕೊಂಬು ವಾದ್ಯೊ ಉರಿತ್ತೆರ್, ದೋಲ್ ಗುದೈರ್, ಗರ್ನಾಲ್ ಪುಡಾಂಡ್. ಈ ಬೊಬ್ಬೆ ಕೇಂಡ್‌ದ್ ಒಂಜಿ ಗೋಣಿಗ್ ಪೆರ್ಚಿಯಾಂಡ್. ಅವು ಸಂಕಲೆ ಕಡಿತ್ತಾದ್ ಬಲಿಪ್ಯರ ಸುರು ಮಲ್ತಾಂಡ್. ಕಾಲ ಯಮನ ದಾಡೆದ ಲೆಕ್ಕೊ ಇತ್ತಿ ಅಯಿತ ಕೊಂಬುಲ! ತೂನಗನೇ ಏರೆಗ್‌ಲಾ ಪೋಡಿಯಾವು. ಅವು ಬಲಿತೊಂದು ಪೋಪಿ ರಬಸೊಗು ಚಪ್ಪರೊ ಪೋಳಿಂಡ್, ಜೋಕುಲು ಮಗ್ರಾದ್ ಬೂರ್ಯೊ. ಸಂತೆ ಮಾತ ಚೆಲ್ಲಾ ಪಿಲ್ಲಿಯಾಂಡ್. ತಳ್ತಾದ್ ಉಂತಾವುನಾಂಡಲಾ ಏರ್? ಅವೆನ್ ಪತ್ತುನ ಧೈರ್ಯೊ ಏರೆಗುಂಡು? ಮಾತೆರ್ಲ ಪೋಡಿತ್ತೆರ್. ಬಲ್ಲಾಳೆರ್ ಕಂಗಾಲಾಯೆರ್.

ಬಾಚೆ ಸಬೆತ್ತ ಒಂಜಿ ಮೂಲೆಡ್ ಕುಲ್ಲೊಂದು ಇತ್ತೆ. ಪಟಕ್ಕ ಲಕ್ಕೆ. ಸೀದಾ ಗೋಣಿನ ಎದ್ರ ಪೋಯೆ. ಗೋಣೆ ತಾಡ್ಯರಾಂದ್ ತರೆ ಬಗ್ಗಾಂಡ್. ಬಾಚೆ ಕೊಂಬುನೇ ಪತ್ತೊಂಡೆ. ಶಕ್ತಿ ಪಾಡ್‌ದ್ ಪಿರಾವು ನೂಕಿಯೆ. ಗೋಣೆ ನಾಲೈನ್ ಪಜ್ಜೆ ಪಿರಾವು ಪೋದ್ ಅಲ್ಪನೇ ಮಗ್ರಾಂಡ್.

ಬಾಚೆ ನನಲಾ ಕೊಂಬು ಬುಡುತ್ತಿಜ್ಜೆ. ಗೋಣೆ ತಪ್ಪಾಯರ ಬೋಡಾದ್ ಅಂಚಿಂಚಿ ಪುಡೆರ್ಂಡ್. ಅಕೇರಿಗ್ ಸೋತುದ್ ಅಲ್ಪನೇ ಜೆತ್ಂಡ್. ಆತಾನಗ ಜನೊಕುಲು ಬತ್ತೆರ್. ಸಂಕಲೆ ಪಾಡ್ಯೆರ್. ಮೂಂಕು ಬಲ್ಲ ಪತ್ತಾದ್, ಗೋಣನ್ ಲಕ್ಕಾಯೆರ್. ಬಾಚೆ ಗೋಣನ ಬೆರಿ ಪೂಜಿಯೆ. ಗೋಣೆ ಆಯನ ಕಾರ್ ನಕ್ಕಂಡ್.

"ಬಾಚೆ, ಯಮನ ಕೈಡ್ ಎಂಕ್ಲೆನ್ ಬಚಾವು ಮಲ್ತಿ ವೀರೆ ಈ !" ಪಂಡೆರ್ ಬಲ್ಲಾಳೆರ್.

ಕಂಬಳೊ ಪಿರ ಸುರುವಾಂಡ್. ಆನಿದ ಕಂಬಳೊಡು ಅವ್ವೇ ಗೋಣೆರೆಗ್ ಬಂಗಾರ್ ಪದಕೊಲಾ ತಿಕ್ಕಂಡ್.

ಒರೊ ಕೊಚ್ಚಿ ಸಂಸ್ತಾನೊಡ್ಲೊ ಒರಿ ಜಟ್ಟಿ ಮಾಯಿಪ್ಪಾಡಿಗ್ ಬತ್ತೆ. ತನ್ನ ಬಿರ್ದನ್ ಮಾತ ಪಂಡೊಂಡೆ. ಸಾಮತ್ಯೊ ಇತ್ತಿನಕುಲು ಎನಡ ಕುಸ್ತಿ ಪತ್ತೊಲಿ ಪಂಡೆ. 'ಅಂಚಿ ಮಲ್ಲನಕುಲು ಮುಲ್ಪ ಇಜ್ಜಿ' ಪಂಡ ಅರಮನೆಗೇ ಕೊರತೆ. ದಾದ ಮಲ್ಪುನಿ? ಅರಸುಲೆಗ್ ರಾತ್ರಿಯಿಡೀ ನಿದ್ರೆ ಇಜ್ಜಿ. ಕಾಂಡೆ ಆವೊಡಾಂಡ ಬಾಚಗ್ ಜನೊ ಪೋಂಡ್.

ಬಾಚೆ ಬತ್ತೆ. ಅರಸುಲು ಕೊಚ್ಚಿದ ಜಟ್ಟಿನ ಸಂಗತಿ ಪಂಡೆರ್.

"ಆತೆನಾ? ಯಾನುಲ್ಲೆ. ಜಟ್ಟಿ ಕಾಳಗೊಗು ಕಲ್ಪುರ ಮಿನಿ ದಾಲಾ ಇಜ್ಜಿ. ಸರೊಡು ಶಕ್ತಿ, ತರೆಟ್ ಯುಕ್ತಿ ಉಂದು ರಡ್ಡ್ ಇತ್ತಂಡ ಯಾವು" ಪಂಡೆ ಬಾಚೆ.

ಅರಸುಲು ಮನದಾನಿಯೇ ದಿನ ನಿಶ್ಚಯೊ ಮಲ್ತಾದ್ ಡಂಗುರೊ ಹಾಕಾಯೆರ್. "ಕೊಚ್ಚಿದ ಜಟ್ಟಿಗ್ಲಾ ಪುಳ್ಳೂರು ಬಾಚಗ್ಲಾ ಎಲ್ಲೆ ಅರಮನೆಡ್ ಕಾಳಗೊ" ಪಂಡಾದ್ ಊರಿಡೀ ಸುದ್ದಿಯಾಂಡ್.

ಆನಿ ಸುಗ್ಗಿದ ಪುಣ್ಣವೆ. ಅರಮನೆದ ಜಾಲಾಡ್ ಜನಸಮುದ್ರೊ ಸೇರಾದ್ಂಡ್. ಅರಸುಲು ಬಾಚನಲಾ ಕೊಚ್ಚಿದ ಜಟ್ಟಿನಲಾ ಲೆತ್ತಾದ್ ಅಂಚಿಂಚಿ ಗುರ್ತೊ ಮಲ್ಪಾಯೆರ್. ರಡ್ಡ್ ಜನೊಕ್ಕುಲಾ ಪ್ರತ್ಯೇಕೊ ಉಣಸಾದ ಏರ್ಪಾಡಾಂಡ್.

ಒಂಜಿ ಕಡೆಟ್ ಕೊಚ್ಚಿದ ಜಟ್ಟಿ. ನನೊಂಜಿ ಕರೆಟ್ ಪುಳ್ಳೂರು ಬಾಚೆ. ಉಣಸಗ್ ಕುಲ್ಲದೆರ್. ಸುರುಟು ಕೊಟ್ಟಿಗತಡ್ ಪಾಡ್ಲೆರ್. ಅಯಿಕ್ ತಾರಾಯಿತ ಎಣ್ಣೆ ಬೋಡೊಂದು ಪಂಡೆ ಕೊಚ್ಚಿದ ಜಟ್ಟಿ. ಬಲಸುನಕುಲು ತಾರಾಯಿತ ಎಣ್ಣೆ ಕನತ್ದ್ ಬಲಸೆರ್.

"ಎಂಕ್ ನಾಲ ಕೊಟ್ಟೆ ತಾರಾಯಿ, ಒಂಜಿ ಕೈ ಸೇರ್ ಎಣ್ಣೆ ಬೋಡೊ"ಂದು ಪಂಡೆ ಬಾಚೆ.

ಅವುಲಾ ಬತ್ತಂಡ್. ಬಾಚೆ ಎಣ್ಣೆನ್ ಕಯಿಟ್ ಅಮರ್ತ್ದ್ ಎಣ್ಣೆನ್ ಪುಂಟ್ಲೆ. ಅಯಿಡ್ಲೆ ಬುಕೊ ಕೊಟ್ಟೆ ತಾರಾಯಿನ್ ದೆತೊಂಡೆ. ಅವೆನಲಾ ಅಮರ್ತ್. ಚಿಟಿಚಿಟೀಂದ್ ಅವು ಪೊಡಿಯಾಂಡ್. ಜಳಜಳಾಂದ್ ಎಣ್ಣೆ ಸೊರೀಂಡ್. ಅವೆನಲಾ ಅಡ್ಲೆಗ್ ಸೇರ್ಪಾವೊಂಡೆ.

ಸವೋ ಬಾಟ್‌ಕಾಯಿ ಪತ್ಯೆ.

ಇಂದೆನ್ ಮಾತ ಕಣ್ಣಾರೆ ತೂಯಿನ ಕೊಚ್ಚಿದ ಜಟ್ಟಿ ಕಂಗಾಲಾಯೆ. ಕೊಚ್ಚೆ ತಾರಾಯಿನಲಾ ಎಣ್ಣೆನ್‌ಲಾ ಕಯಿಟ್ ಅಮರ್ತ್‌ದ್ ಎಣ್ಣೆ ಪುಂಟಿನಾಯೆ ಎನನ್ ದೀವೆನಾ? ಕಂಡಿತಾ ಯೆನನ್ ಪೊಡಿ ಮಲ್ಪೆ ಪಂಡ್‌ದ್ ಬೇಕ ಬೇಕ ಉಂಡೊಂಡೆ. ಕೈ ದೆಕ್ಕರ ಪೋಯಿನಾಯೆ ಅಲ್ಪಡ್ಲೆ ಪರಾರಿ.

ಬಾಚೆ ಉಣಸ್ ಮಲ್ತ್‌ದ್ ಕಾಳಗೊಗು ತಯಾರಾಯೆ. ಕಚ್ಚೆ ಪಾಡ್‌ದ್ ಉಂತೈ. ಕೊಚ್ಚಿದಾಯೆ ಓಲ್ಲೆ? ಆಯನ ಬುಡಾರೊಗು ಜನೊ ಪೋಂಡ್. ಅಲ್ಪ ಆಯನ ಕೆಂಪು ಮುಂಡಾಸ್‌ಲಾ ಬೊಲ್ಲು ಬೈರಾಸ್‌ಲಾ ಮಾತ್ರನೇ ಉಂಡು.

ಸಂಗತಿ ಕೇಂಡ್‌ದ್ ಜನೊ ತಲಿತೊಂದು ಪೋಯೆರ್.

೧೦

ಮಾಯಿಪ್ಪಾಡಿಡ್ ರಾಮಂತರಸುಲೆನ ಪುಟ್ಟು ಪರ್ಬೊ. ಸೀಮೆಗೇ ಹೇಳಿಕೆ ಕೊರ್ತೆರ್. ಬಡವೆ ಮಲ್ಲಾಕುಲು ಪನ್ನಿ ಬೇದೊ ಇಜ್ಜಂದೆ ಮಾರ್ತೆಲ ಬೈದೆರ್.

ಕಾಂಡೆ ಲಕ್ಕದ್ ಅಟಲ್‌ದ ಕೆಲಸೊ ಮಲ್ಪುರಾಂದ್ ತೂನಗ ಸಂಗತಿ ದಾದ? ಬೋಡಾಯಿ ಪಾತ್ರೊ ಸಾಮಾನ್ ಒಂಜಲ ಇಜ್ಜಿ. ಮಾತ ಕೂಡೆಲ್ ಸೇನವೆರಲ್ಪ ಉಂಡು. ಕರಿನ ಜಾತ್ರೆಗ್‌ಂದ್ ಕೊನೊದು ಪೋಯಿನೊವು ನನಲಾ ಪಿರ ಬತ್ತಿಜ್ಜಿ. ಸೇನವೆರೆಗ್ ಕಡಪುಡಿಯರ ಮದತ್‌ಂಡ್. ಅರಸುಲೆಗ್ ಕನಪಾಯರ ಮದತ್‌ಂಡ್. ದಾದ ಮಲ್ಪುನಿ?

ಅರಸುಲೆಗ್ ಆಪತ್ಕಾಲೊಡು ನೆನಪಾಪುನ ಬಾಚನ್ ಮಾತ್ರ! ಆಯನ್ ಲೆತ್ತೆರ್. ಬಾಚೆ ಪಾರೊಂದು ಬತ್ತೆ.

"ಬಾಚಾ, ಮರ್ಯಾದೆ ಪೋಂಡ್. ಅಟಲ್‌ಗ್ ನನಲಾ ಸುರು ಮಲ್ತಿಜ್ಜಿ. ನಮನ ಪಾತ್ರೊ ಸಾಮಾನ್ ಪೂರಾ ಕೂಡೆಲ್‌ಡ್ ಉಂಡು. ನನ ಅವೆನ್ ಕನತ್‌ದ್ ಅಟಲ್ ಆವರೆ ಉಂಡಾ?" ಅರಸುಲೆನ ಕಣ್ಣಡ್ ರಡ್ಡ್ ಬಿಂದು ನೀರ್ ಅರಿಂಡ್.

"ಆತನಾ? ಮಲ್ಲೆಜ್ಜಿ. ಅರಸುಲು ಬೇಜಾರೊ ಮಲ್ಲೊಜ್ಜಿ. ಹನುಮಂತೆ ಲಂಕೆಗ್ ಪೋದು ಬತ್ತಿ ಲೆಕ್ಕೊ, ರಡ್ಡೇ ಗಳಿಗಡ್ ಪಾತ್ರೊ ಸಾಮಾನ್ ಈಡೆಗ್ ಎತ್ತಾದೆ ಕೊರ್ಪೆ" ಪಂಡೆ ಬಾಚೆ. ಒಂಜಿ ತೋರ್ತುಲಾ ಪುಗಲೆಗ್ ಪಾಡೊಂದು ಬಲಿತ್ತೆ. ಮುಕ್ಕಾಲೇ ಗಳಿಗಡ್ ಬಾಚೆ ಕೂಡಲೆಗ್ ಎತ್ತೆ.

ಬಾಚನ್ ತೂದು ಸೇನವೆರೆಗ್ ಆಚಿರೊ!

"ದಾನೆ ಬಾಚ, ಇಂಚ ಬಲಿತೊಂದು ಬೈದಿನಿ?"

"ಅರಮನೆದ ಪಾತ್ರ ಸಾಮಾನ್ ಮಾತ ಮುಲ್ಪನೇ ಉಂಡುಗೆ. ಇನಿ ಅರಸುಲೆನ ಪುಟ್ಟು ಪರ್ಬೊ ಅತ್ತೆ?"

"ಅಂದ್. ಅವು ನೆನಪುಂಡು. ಹೇಳಿಕೆಲಾ ಬೈದೊಂಡ್. ಆಂಡ ಪಾತ್ರೊ ಸಾಮಾನ್ ಮುಲ್ಪನೇ ಉಂಡು ಪನ್ನಿನೊವು ಎಂಕ್ ಮದತ್ರಾದೇ ಪೋತ್ಂಡ್. ಅರಸುಲೆಗ್ ಬೇಜಾರೊ ಆಂಡೋ ದಾನೋ? ಆವಡ್ ಬೇಕ ಕೊನೊಲ, ಯಾನ್ ಒಂತೆ ಪಿರಾವುಡ್ ಬರ್ಪೆ"

ಬಾಚೆ ಏಳ್ ಕೈತ ಕೊಪ್ಪರಿಗೆದ ಉಲಯಿ ನಾಲ್ ಹಂಡೆ, ನಾಲ್ ತೋಪು, ಮೂಜಿ ತಪಲೆ ಮಾತಾ ದೀಡ್, ತರೆಟ್ ತುಂಬೊಂಡೆ. ಒಂಜೇ ಉಸ್ಲಾಡ್ ಪಾರ್ ಬತ್ತೆ. ಪಾರೊಂದು ಬರ್ಪಿ ಬಾಚನ ತರೆಕೊಡಿ ತೂದ್ ಅರಸುಲೆಗ್ ಸಮಾದಾನೊ ಆಂಡ್.

"ಬಾಚ, ಈ ಯೆನ್ನ ಮರ್ಯಾದೆ ಒರಿತ್ತೆ" ಪಂಡೆರ್ ಅರಸುಲು.

೧೧

1797ನೆ ಇಸವಿ ವೈಶಾಖ ತಿಂಗಳೊಳ್ಳ ಕೃಷ್ಣ ಪಕ್ಷೊ ಚೌತಿ ತಿಥಿತ ಐತಾರೊ. ಮದವೂರುಡು ಬಾರೀ ಗೌಜಿದ ಮೂಡಪ್ಪ ಸೇವೆ. ಕೂಡಲೆ ಸುಬ್ಬಯ್ಯ ಸೇನವೆರ್ನ ಪರಕ್ಕಿದ ಸೇವೆ. ಕುಂಬಳೆಡ್ಡ್ ಯಕ್ಷಗಾನ ಕವಿ ಪಾರ್ತಿಪುಬ್ಬೆ ಬೈದೆ. ಆಯನ ಲೆಕ್ಕೊಡು ಮದನೇಶ ದೇವೆರೆಗ್ ಒಂಜಿ ಜಲದ್ರೋಣಿದ ಕಾಣಿಕೆಲಾ ಇತ್ತ್ಂಡ್. ಆ ಜಲದ್ರೋಣಿ ಇನಿಲಾ ದೇವಸ್ತಾನೊಡು ಉಂಡು. ಅಯಿಟ್ ಆಯನ ಪುದರ್ಲಾ ಬರೇದುಂಡು.

ಬಾಚನೊವು ತನು ಸೇವೆ - ಮನ ಸೇವೆ. ಮಾತ ಕೆಲಸೊಡುಲಾ ಆಯೆ ಉಲ್ಲೆ. ಮಾತದಿಕ್ಕೊಡೊಲಾ ಆಯೆ ಉಲ್ಲೆ. "ಆಯೆ ಇಜ್ಜಡ ಈ ಲೇಸ್ ಆತೊಂಜಿ ಗೌಜಿಡ್ ನಡಪ್ಪರನೇ ಇಜ್ಜಾಂಡ್" ಪಂಡೆರ್ ಸೇನವೆರ್. ಬಾಚೆ ಇತ್ತಂಡ ಅರಸುಲೆಗ್ ಎಂಚ ಧೈರ್ಯನೋ, ಸೇನವೆರೆಗ್ಲಾ ಅಂಚನೇ ಧೈರ್ಯ.

ಇಂಚ ಪದಿನೆಣ್ಣನೆ ಶತಮಾನೊಡು ಬಾಚೆ ಒಂಜಿ ಇತಿಹಾಸ ಪುರುಷೆ ಆದ್ ಕೀರ್ತಿ ಪಡೆಯೆ. ಆಯೆ ಜಗಜಟ್ಟಿಲಾ ಅಂದ್, ಮಹಾಶಿಲ್ಪಿಲಾ ಅಂದ್, ಯಕ್ಷಗಾನೊ ವೇಷಧಾರಿಲಾ ಅಂದ್, ಜೋಕುಲೆಗ್ ಆಯೆ ಪಂಡ ಜೀವೊ. ಊರುದಕುಲೆಗ್ ಆಯೆ ಇತ್ತಂಡ ಒಂಜಿ ಸಮಾದಾನೊ.

ಬಾಚೆ ಮದ್ಮೆ ಆತಿಜೆ. ದೇಶಸೇವೆಗ್ ಬೋಡಾದೇ ಆಯೆ ಜೀವೊನು ತರೆತ್ತೆ. ಆಯನ ಬದ್‌ಕ್ ಬಾಕಿದಾಕುಲೆಗ್ ಒಂಜಿ ಕೈ ದೀಪೊದ ಲೆಕೊನೆ.

ತನ್ನ ಅಜಿಪತ್ತ ಐನನೆ ವರ್ಸೊಡು ಬಾಚೆ ಈ ಲೋಕೊನು ಬುಡುದ್ ಪರಲೋಕೊನ್ ಸೇರ್ಯೆ. ತುಳುನಾಡ್‌ದ ಚರಿತ್ರೆಡ್ ತನ್ನ ಪುದರ್‌ನ್ ಬಂಗಾರ್ದ ಅಕ್ಷರೊಡು ಬರೆಪ್ಪಾದ್ ಪೋಯೆ.

ಜೋರ್ಡ್ ಗಾದ್ ತುಳು ಕತೆಕುಲು

1.	ಕೋಟಿ - ಚೆನ್ನಯ	:	ಡಾ. ವಾಮನ ನಂದಾವರ
2.	ಅಕ್ಕರಸು ಸಿರಿ	:	ಎ.ವಿ. ನಾವಡ
3.	ಕೋಡ್ಡಬ್ಬು	:	ಡಾ. ಸುಶೀಲಾ ಉಪಾಧ್ಯಾಯ
4.	ಪರತಿ ಮಂಗನೆ	:	ಕೆ. ಲೀಲಾವತಿ
5.	ಪುಳೂರ ಬಾಚೆ	:	ವೆಂಕಟರಾಜ ಪುಣಂಚತ್ತಾಯ
6.	ಅಬ್ಬಗೆ ದಾರಗೆ	:	ಕೆ.ಜೆ. ಶೆಟ್ಟಿ ಕಡಂದಲೆ
7.	ಮೂಂಕು ಸಂಬಳೊ	:	ಡಾ. ಕೆ. ಚೆನ್ನಪ್ಪ ಗೌಡ
8.	ಮಗೆ ಬರವು ಕಲ್ತೆ	:	ಕನರಾಡಿ ವಾದಿರಾಜ ಭಟ್
9.	ಮಾಯಂದಾಳ್	:	ಯಶವಂತಿ ಸುವರ್ಣ
10.	ಕಲ್ಕುರ್ತಿ ಕಲ್ಕುಡೆ	:	ಅಮೃತ ಸೋಮೇಶ್ವರ
11.	ಬನ್ನಾಲ್	:	ಕ್ಯಾಥರಿನ್ ರಾಡ್ರಿಗಸ್
12.	ಮಾಮಿ ಮರ್ಮಲ್	:	ಡಾ. ಗಣನಾಥ ಶೆಟ್ಟಿ ಎಕ್ಕಾರು
13.	ಜೋಗಿ ಪುರುಸೆರ್	:	ಕುದ್ಯಾಡಿ ವಿಶ್ವನಾಥ ರೈ
14.	ಅಗೋಳಿ ಮಂಜನೆ	:	ಗಣೇಶ ಅಮೀನ್ ಸಂಕಮಾರ್
15.	ಕಣ್ಣ್ಡ್ ತೂವಂದಿನ ಕೆಬಿಟ್ ಕೇನಂದಿನ	:	ಕೆ.ಆರ್. ರೈ
16.	ದೇವು ಪೂಂಚೆ	:	ಅನಂತರಾಮ ಬಂಗಾಡಿ
17.	ಮಾಯೊದ ಪೊಣ್ಣು	:	ಡಿ. ಯದುಪತಿ ಗೌಡ
18.	ಅಜ್ಜಿ ಕತೆಕುಲು	:	ಡಾ. ಪುರುಷೋತ್ತಮ ಬಿಳಿಮಲೆ
19.	ಅಪ್ಪೊದಡ್ಯೆ	:	ಮುದ್ದು ಮೂಡುಬೆಳ್ಳೆ
20.	ಭೂತಾಳ ಪಾಂಡ್ಯೆ	:	ಡಾ. ಪಾಲ್ಕಾಡಿ ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಆಚಾರ್